A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2004. április 20.)

a Franciaország által a Coopérative d'exportation du livre français (CELF) javára nyújtott támogatásról

(az értesítés a C(2004) 1361. számú dokumentummal történt)

(Csak a francia nyelvű szöveg hiteles)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2005/262/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdése első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térséget létrehozó szerződésre és különösen annak 62. cikke (1) bekezdése a) pontjára,

azt követően, hogy az említett cikkek értelmében felhívta az érdekelteket, hogy nyújtsák be észrevételeiket, és tekintettel a benyújtott észrevételekre [1],

mivel:

I. AZ ELJÁRÁS

(1) Az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága 2002. február 28-án hozott ítéletében [2] hatályon kívül helyezte a Coopérative d'exportation du livre français (CELF) javára nyújtott állami támogatásról szóló, 1998. június 10-i 1999/133/EK bizottsági határozat [3] 1. cikkének utolsó mondatát, mely így rendelkezett:

> *„A CELF-nek a francia könyvek kis mennyiségű megrendeléseinek teljesítéséhez nyújtott támogatás az EK-Szerződés 92. cikke (1) bekezdése szerinti támogatás. Mivel Franciaország elmulasztotta a tervezett intézkedésről annak végrehajtása előtt értesíteni a Bizottságot, a támogatás nyújtása jogellenes volt. A támogatás ugyanakkor a közös piaccal összeegyeztethető, mivel teljesíti a Szerződés 92. cikke (3) bekezdése d) pontjában álló eltérés alkalmazásához szükséges feltételeket."* [4]

(2) Az említett ítéletet hosszú eljárás előzte meg, mely az alábbiakban ismertetett főbb szakaszokból állt.

A. *AZ ELJÁRÁS ELSŐ SZAKASZA*

(3) A Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE) — önmagát olyan, *„a könyvexport piacán fellépő francia vállalkozásként"* jellemezve, amely *„kénytelen együtt élni egy állami támogatásban részesülő kiadói szövetkezet konkurenciájával"* [5] — 1992. március 20-án kelt levelében felhívta a Bizottság figyelmét a francia hatóságok által a CELF javára, a promóciós, szállítási és forgalmazási költségek támogatására tett intézkedésekre, melyeket Franciaország a Szerződés 93. cikke (3) bekezdése (jelenlegi 88. cikke (3) bekezdése) rendelkezéseit megszegve elmulasztott előzetesen bejelenteni a Bizottság szolgálatainak.

(4) A Bizottság 1992. április 2-án kelt levelében emlékeztette a francia hatóságokat arra, hogy minden, az állami támogatások nyújtására vagy módosítására irányuló szándékot előzetesen be kell jelenteni a Bizottságnak, és felhívta őket, hogy adjanak tájékoztatást a SIDE által említett intézkedések jellegéről és tárgyáról.

(5) A francia hatóságok 1992. június 29-én kelt levél útján megerősítették a Bizottságnak a CELF-nek nyújtott támogatások létezésének tényét. Ugyanakkor pontosították, hogy intézkedéseik célja a francia nyelv és irodalom megismertetése a nem francia nyelvű országok közönségével és hogy a francia állam ugyancsak a CELF-et bízta meg három célzott támogatási rendszer működtetésével is, melyek célja szintén az, hogy megkönnyítse a távoli olvasók hozzáférését a francia könyvekhez.

(6) A Bizottság 1992. augusztus 7-i SIDE-hez címzett válaszlevelében megerősítette a CELF javára nyújtott támogatások létét, pontosította azok tárgyát és közölte, hogy az intézkedésre előzetes bejelentés nélkül került sor. Ugyanakkor jelezte, hogy a kifogásolt támogatás nem tűnik a tagországok közti kereskedelmet torzító jellegű intézkedésnek. Mindezek után felhívta a SIDE-t, hogy nyújtsa be észrevételeit.

(7) A SIDE 1992. szeptember 7-én kelt levél útján közölte a Bizottsággal, hogy a szóban forgó intézkedés diszkriminatív jellege [6], valamint annak a Közösségen belüli kereskedelemre vonatkozó következményei miatt kíván kifogást emelni, anélkül hogy vitatná a Kulturális Minisztériumnak a francia nyelv és irodalom terjesztésére irányuló kulturális törekvéseit.

---

[1] HL C 366., 1996.12.5., 7. o.

[2] T—155/98 sz., Société Internationale de diffusion et d'édition (SIDE) kontra Bizottság ügy, EBHT II—1179. o.

[3] HL L 44., 1999.2.18., 37. o.

[4] Az aláhúzás a Bíróság által eltörölt mondatot jelöli.

[5] Részlet a SIDE 1992. március 20-án keltezett leveléből.

[6] A SIDE nevezetesen jelzi, hogy a francia Kulturális Minisztérium megtagadta tőle a CELF-nek nyújtott támogatásokhoz való hozzájutás lehetőségét.

(8) A Bizottság a vitatott intézkedés értékelése után nem adott helyt a SIDE kifogásainak, és 1993. május 18-i határozatában ([7]) úgy vélekedett, hogy figyelemmel a könyvpiaci verseny sajátos jellegére, valamint a kérdéses támogatási rendszerek kulturális célzatára, az intézkedésre alkalmazható a Szerződés 92. cikke (3) bekezdése c) pontjában (jelenlegi 87. cikk (3) bekezdés d) pontjában) foglalt eltérés.

(9) A SIDE 1993. augusztus 2-án megsemmisítési keresetet nyújtott be a Bírósághoz e határozat ellen. A Bíróság 1995. szeptember 18-án hozott ítéletében ([8]) részben helyt adott a SIDE keresetének, és kimondta a Bizottság 1993. május 18-i határozatának hatályon kívül helyezését, ám kizárólag egyes, a kis megrendelésekre vonatkozó intézkedések tekintetében.

(10) A Bíróság egyebekben jóváhagyta a következő három, az állam megbízásából a CELF által működtetett támogatási rendszert:

a) a légi árufuvarozás és a légipostazsákok támogatását;

b) a „Page à Page" ([9]) programot (a francia nyelvű könyvek közép- és kelet-európai országokban történő terjesztésének támogatása);

c) a „Plus" programot (a Fekete-Afrikából származó diákoknak szánt francia nyelvű egyetemi tankönyvek programját).

(11) A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottságnak elegendő információ állt a rendelkezésére az idézett három programról azon megállapítás megalapozottságához, hogy azok elhanyagolható hatással vannak a verseny szabályainak működésére. A Bíróság nevezetesen emlékeztetett rá, hogy a CELF-hez bármely, a programok által előírt feltételeknek megfelelő piaci szereplő benyújthat támogatási kérelmet. A Bíróság közli, hogy a felperes nem mutatott fel olyan tényelemet, amely bizonyíthatná, hogy a támogatási rendszerek működtetéséről szóló döntés érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

(12) A Bíróság végkövetkeztetése az volt, hogy a Bizottság kellő megalapozottsággal hozott kedvező határozatot a CELF által kezelt három támogatási rendszerről és jogszerűen utasította el a SIDE érvelését megalapozatlanság címén.

(13) A Bíróság egyebekben jelzi, hogy *„Ami a jogvita tárgyát képező támogatás kulturális célzatát illeti, mindkét fél számára nyilvánvaló, hogy a francia kormány célkitűzése a francia nyelv és irodalom terjesztése"*. A Bíróság ezenfelül megállapítja, hogy az 1993. május 18-i határozat meghozatalakor a Bizottság rendelkezésére álló tényelemek, beleértve a SIDE felügyelő bizottságának 1992. szeptember 7-i levelében foglaltakat, megfelelően alátámasztották a Bizottságnak e célkitűzés valós és jogszerű mivoltáról alkotott ítéletét. Mindezek alapján a Bíróság helyénvalónak ítélte azt a végkövetkeztetést, hogy a jogvita tárgyát képező támogatás kulturális célzatának megítélése nem ütközött különösebb nehézségekbe és a Bizottságnak nem volt szüksége további információkra e célkitűzés kulturális jellegének azonosításához.

(14) Ami ellenben a kisebb megrendelések teljesítéséhez a CELF-nek kizárólagosan nyújtott kompenzációt illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottságnak alaposabban meg kellett volna vizsgálnia a verseny feltételeit az érintett szektorban, mielőtt a szóban forgó intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségéről megnyilatkozik.

(15) A Bíróság az említett ítélet 76. pontjában arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a Bizottságnak kezdeményeznie kellett volna a Szerződés 93. cikke (2) bekezdéséhez (jelenlegi 87. cikke (2) bekezdéséhez) kapcsolódó kontradiktórius eljárást és hogy éppen ezért helyénvaló a Bizottság 1993. május 18-i határozatát *„a külföldön működő könyvkereskedők francia nyelvű könyvekre leadott kis megrendeléseinek teljesítéséből adódó többletköltségek kompenzálására a CELF-nek kizárólagosan nyújtott támogatás vonatkozásában"* hatályon kívül helyezni.

B. *AZ ELJÁRÁS MÁSODIK SZAKASZA*

(16) A Bizottság 1996. július 30-án kelt határozatában közzétette, hogy a Bíróság 1995. szeptember 18-i ítéletének megfelelően hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményez a szóban forgó támogatásról. Az eljárás megindításáról szóló határozat megjelent az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* ([10]). Az érintett harmadik felek, akiket a Bizottság felhívott észrevételeik megtételére, 1996 decembere és 1997 januárja folyamán nyújtották be megjegyzéseiket.

(17) A bizonyításfelvétel után a Bizottság újabb, 1999/133/EK számon regisztrált jóváhagyó határozatot hozott.

(18) A SIDE 1998. szeptember 28-án kelt keresetlevél útján a Bírósághoz fordult az 1999/133/EK határozat 1. cikke utolsó mondatának hatályon kívül helyezéséért.

(19) A SIDE a hatályon kívül helyezéshez a következő hét jogalapot sorolta fel:

a) az eljárás alaki hibája;

b) elégtelen indoklás;

c) ténybeli tévedés;

d) nyilvánvaló értékelésbeli tévedés;

([7]) NN 127/92 sz. határozat a francia könyvexportőröknek nyújtott támogatásról (HL C 174., 1993.6.25., 6. o.).

([8]) T-49/93 sz., Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE) kontra Bizottság ügy, EBHT II—2501. o.

([9]) A program elnevezése később „A l'Est de l'Europe"-ra változott.

([10]) Lásd az 1. lábjegyzetet.

e) a megkülönböztetés-mentesség elvének megsértése;

f) a Szerződés 92. cikke, (3) bekezdése d) pontjának (jelenlegi 87. cikk (3) bekezdés d) pontjának) sérelme;

g) a döntés koherenciájának hiánya, a Szerződés 85. és 86. cikke (jelenlegi 81. és 82. cikke) alapján megtámadva.

(20) A Bíróság 2002. február 28-án kelt ítéletében kimondta a szóban forgó határozat 1. cikke utolsó mondatának hatályon kívül helyezését, nyilvánvaló értékelésbeli tévedés alapján, nem ítélve szükségesnek a kereset által idézett többi jogalap elemzését.

(21) A Bíróság, miután emlékeztetett a közösségi joggyakorlatban a termékek kölcsönös felcserélhetőségével kapcsolatban kialakult elvekre, úgy vélekedett, hogy a Bizottság nem végezte el a szükséges vizsgálatokat, melyek alapján az exportközvetítői piacot és a francia nyelvű könyvek exportjának általános piacát megfelelő adatok birtokában meg tudta volna különböztetni egymástól.

(22) A Bíróság megállapítja, hogy a Bizottság, miután elmulasztotta az említett vizsgálatot, nyilvánvaló értékelésbeli hibát követett el, amikor a francia nyelvű könyvek exportjának általános piacát jelölte meg referenciapiacként, miközben megállapítható, hogy a vitatott támogatás egyedül az exportközvetítésre irányult.

(23) A Bíróság végkövetkeztetése szerint a Bizottság ilyen körülmények között nem tudta helyesen megítélni a vitatott támogatásnak az érintett piacra gyakorolt hatását; e tényállás alapján a Bíróság kimondta az 1999/133/EK határozat 1. cikke utolsó mondatának hatályon kívül helyezését.

(24) Időközben a francia állam 1998. szeptember 8-án az Európai Közösségek Bíróságához fordult az 1999/133/EK határozat hatályon kívül helyezéséért, a Szerződés 90. cikke (2) bekezdése (jelenlegi 86. cikke (2) bekezdése) alkalmazhatóságának elutasítása miatt. Franciaország szerint a vitatott támogatás célja valójában azon általános gazdasági érdekű szolgáltatások kompenzálása volt, melyekkel a Kulturális Minisztérium bízta meg a CELF-et.

(25) A francia kormány álláspontja szerint a Szerződés 92. cikke,, valamint 93. cikkének (2) és (3) bekezdése (jelenlegi 87. cikke és 88. cikkének (2) és (3) bekezdése) szerint — a létező támogatásoktól eltérő módon — az új támogató intézkedések a közös piaccal való összeegyeztethetőségüket megállapításáig nem hajthatóak végre, kivéve ha a kedvezményezett vállalkozás a Szerződés 90. cikke (2) bekezdésében foglalt eltérés alkalmazási körébe esik. Franciaország tézise szerint a felfüggesztési kötelezettség az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vállalatoknak nyújtott támogatások esetében „szükségszerűen" alkalmazhatatlan.

(26) A Bíróság 2000. június 22-i ítéletében [11] elutasítja a francia érvelést, anélkül hogy érdemben foglalkozna az üggyel, emlékeztetve a Szerződés 93. cikke (3) bekezdésének (jelenlegi 88. cikke (3) bekezdésének) utolsó mondata által kinyilvánított felfüggesztési kötelezettség jelentőségére. A Bíróság jelzi, hogy hiába ítéli úgy a tagállam, hogy valamely támogatás összeegyeztethető a közös piaccal, ez nem hatalmazza fel rá, hogy *„megkerülje a 93. cikk világos rendelkezéseit"*.

(27) A Bíróság tehát elutasította Franciaország keresetét, és megerősítette, hogy az előzetes bejelentés kötelezettsége és annak felfüggesztő hatása egymástól elválaszthatatlanok, és az a tény, hogy az érintett támogatás a Szerződés 86. cikkének hatálya alá esik, egyáltalán nem befolyásolja az előzetes bejelentés kötelezettségét.

(28) Végezetül a SIDE 1999. október 5-én a Szerződés 81. és 82. cikke alapján panaszt nyújtott be a CELF ellen a Bizottsághoz tiltott megállapodás és erőfölénnyel való visszaélés miatt. A SIDE a Szerződés 10. cikke alapján emlékeztet Franciaország felelősségére is az említett versenyellenes gyakorlatok elősegítésében.

(29) A Bizottság tárgyban illetékes szervezeti egységei kiemelt figyelemmel kezelik ezt az ügyet.

C. *AZ ELJÁRÁS HARMADIK SZAKASZA*

(30) Az 1999/133/EK határozat részleges hatályon kívül helyezését követően a Bizottság 2002. június 14-én kelt levél útján felhívta a francia hatóságokat és a SIDE-t, hogy nyújtsák be a határozat hatályon kívül helyezésének indoklásával és különösen az érintett piacra vonatkozó tényelemekkel kapcsolatos észrevételeiket.

(31) A Bizottság felhívta a francia hatóságokat, hogy észrevételeikben részletesen térjenek ki arra, mi az, amiben eltért a CELF kínálata a piac többi szereplője, köztük a SIDE által kínált szolgáltatásoktól.

(32) A Bizottság felhívta a SIDE-t, hogy észrevételeiben részletesen térjen ki a kis megrendelések fogalmára és fejtse ki, miben tértek el szolgáltatásai a CELF, illetve a többi piaci szereplő szolgáltatásaitól.

(33) A SIDE 2002. július 8-án kelt levél útján a válaszadási határidő módosítását kérte, melyet a Bizottság 2002. július 25-én kelt levelében jóváhagyott. A francia hatóságok, melyeknek 2002. július 17-én kellett volna találkozniuk a Bizottság szolgálataival, 2002. július 10-én kelt levél útján szintén határidő-módosítást kértek. A Bizottság 2002. augusztus 1-jén kelt levél útján újabb határidőt jelölt meg számukra.

[11] C-332/98 sz., Franciaország kontra Bizottság ügy, „A Coopérative d'exportation du livre français támogatása", EBHT I—4833. o.

(34) A SIDE 2002. augusztus 12-én kelt levél útján jutatta el válaszát a Bizottsághoz. A francia hatóságok 2002. szeptember 17-én kelt levél útján nyújtották be válaszukat.

(35) A Bizottság, miután 2002. szeptember 19-én kelt levél útján felhívta a SIDE-t, hogy jelezze, válasza tartalmaz-e bizalmas jellegű információkat és 2002. szeptember 30-án kérdésére nemleges választ kapott, 2002. október 17-én kelt levél útján a SIDE válaszát mellékleteivel együtt átadta a francia hatóságoknak megjegyzéseik megtételére. A Bizottság egyúttal kiegészítő kérdéseket is intézett a francia hatóságokhoz.

(36) A Bizottság 2002. október 30-án kelt levelében a SIDE-hez is eljuttatta további kiegészítő kérdéseit, melyekre 2002. október 31-én és 2002. december 9-én kelt levelek útján kapott választ. A SIDE a Bizottság 2002. december 16-i kérdésére válaszolva 2002. december 23-i levelében közölte, hogy válaszai nem tartalmaznak bizalmas jellegű információkat és hogy a Bizottság azokat véleményezésre átadhatja a francia hatóságoknak.

(37) Időközben, mivel a kijelölt határidőn belül nem nyújtották be válaszaikat, a Bizottság kénytelen volt 2002. november 27-én kelt levél útján figyelmeztetni a francia hatóságokat. A francia hatóságok 2002. december 19-én kelt levél útján újabb haladékot kértek a Bizottságtól.

(38) A Bizottság 2003. január 9-én véleményezésre átadta a francia hatóságoknak a SIDE 2002. december 23-i megjegyzéseit. A francia hatóságok 2003. január 17-én kelt levél útján feleltek a Bizottság 2002. október 17-i kérdéseire.

(39) A francia hatóságok 2003. február 4-én levélben újabb haladékot kértek a Bizottságtól a SIDE második, 2002. december 23-i válaszához fűzendő megjegyzések tekintetében. A Bizottság 2002. február 11-én kelt levelében részben beleegyezett a kért határidő-módosításokba. A francia hatóságok 2003. március 11-én nyújtották be válaszaikat a Bizottságnak.

(40) Időközben a Bizottság szolgálatai saját kérésére fogadták a SIDE-t, amely a 2003. március 4-i adatfelvétel során kifejthette, hogyan látja az ügy alakulását a kezdetektől fogva.

II. AZ INTÉZKEDÉS LEÍRÁSA: RÉSZBEN GAZDASÁGTALAN TEVÉKENYSÉG FENNTARTÁSÁRA IRÁNYULÓ TÁMOGATÁS

(41) A francia Kulturális Minisztérium 1980-ban, a francia nyelvű könyvek és irodalom terjesztése terén a francia kormány által követett általános politikai irányvonalaknak megfelelően úgy döntött, hogy támogatást nyújt azoknak az exportközvetítőknek, amelyek hajlandóak minden rendelésnek eleget tenni, függetlenül annak összegétől és nyereségességétől. Ez az intézkedés a piacon keletkezett hiány betöltésére, illetve a „nem rentábilis kis rendelések" tevékenységének az exportközvetítés piacán való fenntartására irányult.

(42) A francia hatóságok magyarázata szerint a döntően nem francia nyelvű, olykor nehezen elérhető és/vagy távoli területeken működő kis könyvkereskedések súlyos beszerzési nehézségekkel küzdenek, a hagyományos terjesztési hálózatok ugyanis nem tudnak eleget tenni rendeléseiknek, ha a rendelt könyvek mennyisége nem elegendő vagy egységáruk nem elég magas ahhoz, hogy a terjesztő szolgáltatásai megtérüljenek.

(43) A kérdéses működési támogatások célja az volt, hogy a vállalkozásokat arra serkentse, lássák el az ilyen típusú megrendelők (könyvkereskedők, nem pedig végső felhasználók) igényeit is, amelyeket egy „normális", kizárólag a nyereségen alapuló kereskedelmi kapcsolat keretében nem szolgálnának ki.

(44) A szóban forgó támogatás tehát arra irányult, hogy lehetővé tegye az exportközvetítők számára a külföldön, döntően nem francia nyelvű területeken működő könyvkereskedőktől érkező valamennyi megrendelés teljesítését, függetlenül azok összegétől, nyereségességétől és rendeltetési helyétől. Az intézkedés célja az volt, hogy a kulturális sokszínűség támogatására irányuló francia politika keretében biztosítsa a francia nyelvű könyvek optimális terjesztését és ezáltal elősegítse a francia nyelvű irodalom eljutását a világ minden tájára.

(45) A francia hatóságok által „kis megrendelések programjának" keresztelt támogatási mechanizmus működési támogatás formájában kompenzálta a kisebb, 500 francia frank (FRF) — körülbelül 76 euro — értéket meg nem haladó megrendelések teljesítésének többletköltségeit.

(46) A francia hatóságok két másik — a könyvkereskedőknek, illetve a könyvkiadóknak nyújtott közvetlen támogatásként funkcionáló — finanszírozási rendszer alkalmazását is mérlegelték, de e verziókat mint kevésbé hatékony és költséges megoldásokat később elvetették. A SIDE által kifogásolt támogatási rendszer gazdasági téren ésszerűbbnek, s az állami pénzek felhasználása szempontjából is biztonságosabbnak tűnt számukra.

(47) A „kis megrendelések programjának" feltételei szerint a kedvezményezett vállalkozás kötelezettséget vállalt arra, hogy átad a Kulturális Minisztérium Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóságának minden, a vállalkozás általános tevékenységéhez kapcsolódó adatot (globális üzleti forgalom, pénzügyi elszámolás, előirányozott költségvetések, az adatokat igazoló dokumentumok másolatai, adott esetben a könyvvizsgáló jelentése, illetve a munkabérosztályok kimutatása),, valamint minden, a támogatás által érintett tevékenységre vonatkozó dokumentumot, nevezetesen a támogatás felhasználásának elszámolását, mely igazolja az előző évben odaítélt támogatás által érintett szolgáltatások végrehajtását.

(48) A gyakorlatban a „kis megrendelések programja" keretében egyetlen vállalkozás, a CELF részesült támogatásban. A CELF-nek a következő évre vonatkozó támogatási kérelme alátámasztásául évről évre igazolnia kellett a „kis rendelések" teljesítéséből eredő többletköltségeit ([12]).

(49) Az előző évben odaítélt támogatás negyedrészét az év elején folyósították, a fennmaradó részt pedig ősszel, miután az állami szervek ellenőrizték a kedvezményezett vállalkozás előirányzott költségvetését és az év első fele folyamán tapasztalt ingadozásokat.

(50) A kialakult gyakorlat szerint ha a támogatás összege nem lett teljes egészében felhasználva, a visszamaradó összegek a következő évre előirányzott támogatásból levonásra kerültek.

(51) Helyénvaló pontosítani, hogy a támogatást 2002-ben megszüntették (lásd „az 1980 óta nyújtott támogatások összegét bemutató táblázat (euro)" című I. mellékletet).

III. A SIDE ÉS AZ ÉRDEKELT HARMADIK FELEK ÉSZREVÉTELEI

A. *A SIDE KERESETÉNEK INDÍTÉKAI*

(52) Alapító okirata második cikkének megfogalmazása szerint a SIDE ([13]) célja: *„Könyvek, sajtótermékek és mindenfajta kulturális termék forgalmazása Franciaországban és külföldön; mindenfajta ilyen jellegű üzleti tőke kiadása, létrehozása vagy megvásárlása és kiaknázása,, valamint általában minden olyan ipari, kereskedelmi vagy pénzügyi eszközökkel vagy ingatlannal kapcsolatos tranzakció, amely közvetve vagy közvetlenül kapcsolódhat a vállalkozás céljához, illetve elősegítheti annak kiterjesztését vagy előrehaladását".*

(53) A SIDE 1992. március 20-án kelt levél útján panasszal ([14]) fordult a Bizottsághoz, miután a Kulturális Minisztérium megtagadta tőle a II. részben leírt támogatást.

(54) A SIDE kérésének lényege az, hogy a Bizottság döntése vessen véget a francia nyelvű könyvexport piacán őt sújtó torz versenyfeltételeknek, melyek eredőjét a SIDE a CELF-nek kizárólagosan nyújtott támogatásokban jelöli meg.

(55) A SIDE jelzi, hogy ő maga egy ízben visszautasította a jogvita tárgyát képező támogatást, melyet a Kulturális Minisztérium egy 1996. szeptember 26-i találkozó során felajánlott neki. Magyarázata szerint nem fogadhatta el ezt az elkésett ajánlatot, mely a Bíróság 1995. szeptember 18-i ítélete után alkalmatlan időpontban érkezett. A SIDE pontosítja, hogy nem kívánt olyan programból részesülni, melynek a közösségi joggal való összeegyeztethetősége a Bizottság előtt kétségesnek tűnhet, és hogy ráadásul az ajánlat egyetlen célja az volt, hogy a SIDE ígéretet tegyen az általa kezdeményezett eljárás visszavonására.

(56) A SIDE ezen felül állítása szerint meg van győződve arról, hogy az exportközvetítői tevékenység nem szorul támogatásra. A SIDE tehát vitatja a „kis megrendelések programjának" hasznosságát. Ugyanakkor nem veti el a lehetőséget, hogy a jövőben maga is részesülhessen benne, *„ha tevékenységét a torzulásoktól mentes verseny feltételei mellett folytathatja"*, de kizárólag akkor, ha a francia hatóságok által alkalmazott mechanizmusok nyilvánvalóan összeegyeztethetőek a Szerződésben foglalt szabályokkal.

(57) A SIDE jelzi, hogy *„az exportközvetítés piacán azok a piaci szereplők számítanak »általános« exportőröknek, akik forgalmának lényegi részét a viszonteladók — könyvkereskedők, s nem pedig végső felhasználók — rendelései adják ki"*. A SIDE megítélése szerint a piacon két általános exportközvetítő van jelen: a CELF és a SIDE. A SIDE pontosítja, hogy egyebekben léteznek olyan könyvexportőrök is, akik közvetlenül a végső felhasználóknak forgalmaznak.

(58) A SIDE a 2003. március 4-én tartott adatfelvétel során közölte a Bizottsággal, hogy fő tevékenységi területe Nyugat-Európa. Dolgozik a kelet-európai piacokon is, de csak szerény mértékben, a CELF kezelésében lévő „A l'Est de l'Europe" ([15]) program miatt. A SIDE ezen túlmenően Észak-Amerikában és Délkelet-Ázsiában is jelen van. Korábban — a jelenlegi gazdasági válság kirobbanása előtt — Argentínában is tevékenykedett. A SIDE pontosította, hogy Afrikában nem kíván tevékenykedni, ezeken a területeken — nevezetesen Fekete-Afrikában — csekély számú lévén az érdeklődő közönség. Tevékenysége nem terjed ki a COFACE ([16]) által lefedetlen területekre sem.

([12]) Ezen túlmenően a Kulturális Minisztérium megfigyelőként részt vett a CELF felügyelő bizottságának és közgyűlésének ülésein.

([13]) 1980-ban alakult családi vállalkozás.

([14]) Lásd a (3) preambulumbekezdést.

([15]) A Bizottság pontosítja, hogy e programnak köszönhetően a kiadók kedvezményes áron adhatják a francia könyveket a közönségnek. A CELF más piaci szereplőkhöz hasonlóan e program egyik résztvevője; e program nem az exportközvetítői tevékenységhez kapcsolódik.

([16]) Az exportált termékek eladásához kapcsolódó fizetési kockázatokra vonatkozó biztosítás. A SIDE nem hajlandó a COFACE lefedettségén kívül eső országokba szállítani.

(59) A SIDE vitába száll a francia hatóságok azon tételével, mely szerint a jelentős mennyiségű rendelések nyereségesek, a „kis megrendelések" pedig veszteségesek, ami igazolná az utóbbiakhoz nyújtott támogatás jogszerűségét. A SIDE végezetül azt is hozzáteszi, hogy egészében véve a „kis megrendelések" teljesítése nyereségesebb, mint a jelentősebb mennyiségű megrendeléseké.

(60) A SIDE pontosítja, hogy a „kis megrendelések" és a „nyereségességi küszöb" csupán a francia kormány ürügyei a kifejezetten a CELF működéséhez nyújtott támogatás igazolására, s hogy a francia könyvekre szóló kis mennyiségű külföldi megrendelések ellátásához nyújtott támogatás örve alatt valójában egyszerű működési támogatásról van szó.

(61) A SIDE azt állítja, hogy az érintett tevékenységtípus esetében nem létezik nyereségességi küszöb. A SIDE hozzáteszi, hogy természetesen jelentős megtakarításokat lehet megvalósítani, amennyiben egy könyvből egyszerre több példányt rendelnek meg. Ezért a SIDE árkedvezmény-táblázata szerint minden tíz vagy annál több példányban megrendelt könyvre 5 % kiegészítő kedvezmény adható.

(62) A SIDE jelzi, hogy minden megrendeléshez azonos költség és nyereségesség kapcsolódik, mivel e tekintetben csak a rendeléseket rögzítő személy által naponta rögzített tételek és a rendelési tételekhez rendelt könyvmennyiség bír jelentőséggel. A SIDE pontosítja, hogy a kiadott számla végösszege nincs befolyással a szolgáltatás költségének felmérésére. Magyarázata szerint az a személy, aki napi ezer rendelési tételt rögzít, gyakorlatilag ugyanannyi időt tölt el minden egyes tétel rögzítésével, legyen szó két tételből vagy száz tételből álló megrendelésről; az egyedüli különbség, hogy a különböző megrendelőkhöz tartozó tételeknél azonosítania kell az ügyfelet, ami nem tart tovább néhány másodpercnél. Egy adott időszakban bonyolított üzleti forgalom összege tehát nem függ az ügyfelek számától; az egyedüli meghatározó tényező az adott időszakban rögzített rendelési tételek száma.

(63) A SIDE jelzi azt is, hogy — akárcsak a CELF —, a SIDE is eleget tesz minden egyes megrendelésnek, függetlenül annak értékétől; a SIDE számára az egyetlen választási kritériumot a megrendelő fizetőképessége jelenti.

(64) A SIDE ugyanakkor pontosítja, hogy egyes megrendelésekben előfordulnak a katalógusokban nem szereplő könyvek, ami külön utánajárást vesz igénybe; az ilyen típusú megrendelések a SIDE tevékenységének mintegy 4,5 %-át érintik.

(65) A SIDE úgy ítéli meg, hogy a kis megrendelések teljesítéséhez nyújtott támogatás lehetővé teszi a CELF számára, hogy kivételesen vonzó árengedményeket kínáljon ügyfeleinek, amilyeneket a SIDE-nek nincs módjában biztosítani.

(66) A SIDE azon túlmenően, hogy vitatja a szóban forgó támogatás jogalapjául szolgáló többletköltségek létezésének elvét, rámutat arra is, hogy a CELF a francia hatóságok által közölt és a Bizottság által az 1999/133/EK határozat alátámasztásául idézett analitikus könyvelése téves adatokat tartalmaz. Cáfolja például, hogy a kis rendelések telefaxon történő továbbításának többletköltségei az 1999/133/EK határozatban feltüntetett módon jelennének meg. Arra is rámutat, hogy a CELF analitikus könyveléséből kiemelt egyes, a szociális terhekre vonatkozó adatok eltérnek a vállalkozás főkönyvi könyvelésében ugyanazon kiadási tétel alatt szereplő adatoktól, és következésképpen a francia hatóságok által közölt könyvelési számadatok nem helytállóak.

(67) A SIDE pontosítja, hogy a maga részéről úgy döntött, a közönségnek szánt ajánlatában csak a legvonzóbb árkedvezményeket kínáló kiadókat tűnteti fel. Hozzáteszi, hogy az általa terjesztett kiadók köre sokkal szűkebb, mint a CELF ajánlatában szereplőké, mivel a SIDE nem tud minden kiadó könyveire kellően vonzó ajánlattal szolgálni, míg a CELF a neki nyújtott támogatásoknak és a kiadókkal fenntartott kiváltságos viszonyának köszönhetően megteheti ezt.

(68) A SIDE érvelése szerint kárt szenvedett, mivel állítása szerint egyes ügyfelei lemondtak szolgálatairól és a CELF-hez pártoltak át, mert az a neki nyújtott támogatások és a kiadók barátsága révén különösen vonzó árkedvezményekkel kecsegteti őket ([17]). A SIDE úgy véli, hogy a CELF ily módon erőfölényre tett szert az exportközvetítés piacán.

(69) A SIDE pontosítja, hogy az utóbbi időben más jellegű kár is éri őt, melynek oka a CELF árpolitikájának változásában rejlik, a CELF ugyanis *„legalább két éve elrettentő feltételeket szab a kis ügyfélszámlás megrendelőknek"* ([18]) ([19]). Amióta a CELF a vitatott támogatásnak csak jelképes részét veheti fel, illetve különösen a támogatás 2002-ben bekövetkezett teljes megszüntetése óta a kis ügyfélszámlás megrendelők a SIDE szolgáltatásaihoz folyamodnak. Ez az új keresleti tendencia további károkat okoz a SIDE-nek, mivel *„a legvonzóbb ügyfelek azok, akik nagy mennyiségű megrendeléseket hoznak"*.

(70) A SIDE végkövetkeztetése az, hogy *„a CELF által folytatott idézett politika nyilvánvaló módon éles ellentmondásban van a CELF azon állításával, hogy állítólagos közfeladatából kifolyólag — mely szerinte és a francia kormány szerint igazolja a neki nyújtott támogatásokat — a CELF egyenlő elbánást biztosít minden ügyfél minden megrendelésének"*.

([17]) A SIDE e tekintetben nevezetesen „A Kulturális Minisztérium által a CELF részére 1980. április 1. és 1996. március 31. között folyósított támogatások következtében a SIDE-t ért károk meghatározása" című dokumentumot idézi.

([18]) 2000—2002 közötti időszak. Ez az időszak a támogatás jelentős mértékű csökkentése és a teljes megszüntetés közötti periódusnak felel meg.

([19]) A SIDE nevezetesen idézi a CELF 2002. március 18-án kelt levelét, mely egy német ügyfelet értesít a CELF általános eladási feltételeinek módosításáról, ami a „kis ügyfélszámlák" szempontjából áremelkedés formájában jelentkezik.

(71) Tiltakozása alátámasztásául a SIDE két 1996-ban készített külső jelentést idéz; az egyiket a Fondation Nationale des Sciences Politiques, a másikat a Számvevőszék készítette.

(72) A Fondation Nationale des Sciences Politiques „A francia tudományos könyvek és egyetemi tankönyvek támogatott terjesztése" című, 1996 novemberében közzétett jelentése az érintett piac egy sajátos szegmensére — a francia tudományos könyvekre és egyetemi tankönyvekre — vonatkozik. A SIDE jelzi, hogy ez a dokumentum, jóllehet túllépi ennek az eljárásnak a kereteit, különösen sokatmondó tényelemeket tartalmaz, melyeket a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az 1999/133/EK határozatban a támogatás jogszerűségének értékelésekor.

(73) A SIDE a Számvevőszék 1996 októberében kiadott jelentésére is hivatkozik, mely általános kritikákat fogalmaz meg a Kulturális Minisztérium támogatási politikájával szemben, különösen kifogásolva egyes, a Kulturális Minisztérium által finanszírozott támogatási programokat, köztük a CELF által működtetett „Page à Page" programot.

(74) A SIDE más, konkrét kérdéseket is felvet. Bírálja a CELF 1980-ban végrehajtott állami tőkeemelését, melyet megmentési támogatást létesítő intézkedésnek ítél. Vélekedése szerint a CELF 1993-ban egy másik, általa ugyancsak megmentési támogatásnak minősített állami tőkejuttatásban is részesült, a Francia Könyvkiadás-fejlesztési Szövetségen (ADEF) keresztül. Végezetül a SIDE felidézi a CELF „állami támogatási programok működtetéséből" szerzett előnyeit,, valamint egy sor egyéb, a vállalkozás és az állami szervek közötti kiváltságos viszonyból származó előnyt.

B. *AZ ÉRDEKELT HARMADIK FELEK VÉLEMÉNYEI*

(75) A vizsgálati eljárás megindításáról szóló, 1996. július 30-i határozatnak az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* ([20]) való közzétételét követően, illetve a korábbiakban több érdekelt harmadik fél is benyújtotta véleményét ([21]).

(76) Van Ginneken úr ([22]) mint francia könyvek nem francia nyelvű országokba irányuló kivitelével foglalkozó nagykereskedő 1996. december 21-én benyújtott véleményében kifejti, hogy *„a CELF azt a feladatot tűzte maga elé* ([23]), *hogy nagybani könyvexportőrré és nyereséges vállalkozássá fejlődjön, ellentmondásba kerülve eredeti hivatásával, vagyis szolgáltatói minőségével"*.

(77) Van Ginneken úr felidézi a CELF és a kiadók közötti esetleges megegyezés problematikáját is, utóbbiak egy része ugyanis tagja a CELF-nek ([24]). Van Ginneken úr szót emel e „nyilvánvalóan igazságtalan" helyzet ellen, mely kudarcra kárhoztatja a nagybani könyvexportőrök magánkezdeményezéseit.

(78) A francia könyvek kivitelével foglalkozó Hexalivre ([25]) ugyancsak a vállalkozásnál elnöki tisztet betöltő Van Ginneken úr neve alatt nyújtotta be véleményét, mint olyan könyvkereskedő vállalkozás, mely külföldön működő *„intézményi"* megrendelői körnek dolgozik. A Hexalivre 1996. december 23-i véleményében jelzi, hogy a külföldön működő könyvkereskedők ellátására alakult CELF tevékenységének elvben nem kellene ütköznie a Hexalivre-éval. A Hexalivre azt állítja, hogy a szóban forgó támogatás végső soron egy *„államigazgatás által támogatott magáncég érdekeit szolgálja, és a legnagyobb mértékben elősegíti egy monopolhelyzet kialakulását"*.

(79) Fenouil úr a CELF egykori szövetkezeti tagjai közé tartozó Lavoisier Tec & Doc tudományos és technikai könyvkiadó, könyvkereskedő és könyvexportőr vállalkozás nevében 1997. január 7-én benyújtott véleményében nem vitatja a CELF-nek 1980 óta nyújtott támogatás megalapozott voltát, sőt, megfogalmazása szerint „1994-ig feltétel nélkül támogatta azt" ([26]). Ellenben vitatja a CELF tevékenységének diverzifikációját ([27]), melyet az szerinte a jogvita tárgyát képező támogatásból finanszírozott. Fenouil úr jelzi azt is, hogy a vállalkozása által teljesített megrendelések 50 %-át 500 FRF-nál alacsonyabb összegű kis megrendelések teszik ki. Végezetül Fenouil úr *„a könyvexportpiaci verseny normális feltételeinek visszaállítására"* szólít fel, *„aminek előfeltétele nevezetesen mindazon támogatások megszüntetése, melyek alapja nem valamely valós közfeladat, illetve a meglévő eszközökkel nem megvalósítható vitathatatlan kulturális cél"*.

(80) De la Rochefoucauld úr az „Aux amateurs de Livres international" részéről 1997. január 2-án nyújtotta be véleményét. Kétkedéssel és sajnálattal állapítja meg, hogy a CELF külföldi könyvtáraknak és/vagy intézményi ügyfeleknek kínálhatja szolgáltatásait, miközben egy másik piac igényeinek kiszolgálására szóló támogatásban részesül. De la Rochefoucauld úr szerint kívánatos volna, ha a CELF minden más ügyfélkör kizárásával egyedül a külföldi könyvkereskedőkre korlátozná eladási tevékenységét. Megítélése szerint a kompenzáció jellegű támogatás révén a CELF 3 százalékpont kiegészítő árkedvezményt tudott kínálni megrendelőinek. Ezért úgy véli, *„a támogatás puszta képmutatás"*, és meglepődve állapítja meg, *„hogy a támogatás akár a szóban forgó megrendelések összegének több mint 60 %-át is meghaladhatja"*. Végkövetkeztetése az, hogy a támogatás a CELF kereskedelmi tevékenységének fejlesztését szolgálja. Következésképpen úgy véli, hogy a támogatást *„az érintett könyvkereskedők között, a harmadik országokra irányuló forgalmuk arányában"* kellene szétosztani és hogy helyénvaló volna megtiltani a CELF-nek, hogy a külföldön működő könyvkereskedőkön kívül más ügyfeleket kiszolgálhasson.

([20]) Lásd az 1. lábjegyzetet.

([21]) Megjegyzendő, hogy a három megnyilatkozó érdekelt közül kettő a későbbiekben a CELF által felvásárlásra került, Van Ginneken úr ugyanis 1996-ban a Hexalivre nevében is megnyilatkozott.

([22]) A CELF egykori nem kizárólagos ügynöke, akinek a CELF-fel folytatott üzleti kapcsolata „rosszul végződött". Vállalkozását a CELF felvásárolta.

([23]) Utalás az 1996—1997-es időszakra.

([24]) Tájékoztatásul megjegyzendő, hogy a Bizottság felmérése szerint a CELF átlagban mintegy száz tagot számlál, míg a piacon több ezer kiadó van jelen.

([25]) A Hexalivre-et 1998-ban felvásárolta a CELF egyik leányvállalata, amely azóta maga is beolvadt a CELF-be.

([26]) Kiemelés és aláhúzás a Bizottságtól.

([27]) A Tec & Doc szerint a CELF-nek tevékenységét az exportközvetítésre kellene korlátoznia, és nem kellene a tudományos könyvek exportja területén is működnie.

(81) A Könyvimportőrök és Könyvexportőrök Országos Szakszervezete (SNIEL) 1996. december 31-i véleményében megjegyzi, hogy a SIDE CELF-fel kapcsolatos állításai eleinte nem tűntek kellően hitelesnek számára, hogy csatlakozzon a SIDE bírósági keresetéhez. Ugyanakkor vitatja annak jogszerűségét, hogy a CELF 1996 óta kiterjeszthette tevékenységét *„olyan területekre is, melyeken az eredeti célkitűzések szerint nem kellene jelen lennie”* ([28]), és úgy véli, hogy ezeknek a tevékenységi köröknek a fejlesztését az általa túl magasnak ítélt kompenzációs jellegű támogatás tette lehetővé a CELF számára.

(82) A SIDE 1997. január 6-i véleményében hasonlóképpen vélekedik, jelezve, hogy *„…maga a feltevés, hogy a kis megrendelések fogalmának kereskedelmi jelentést kölcsönöztek, arra utal, hogy a CELF korántsem korlátozta magát erre az állítólag veszteséges tevékenységre”*.

(83) A CELF harmadik fél minőségében szintén benyújtotta véleményét, melyben vitatja a panaszos állításait és több olyan levelet idéz, melyekben a könyvkiadók szolgáltatásai miatti elégedettségüknek adnak hangot.

IV. **A FRANCIA HATÓSÁGOK MEGJEGYZÉSEI**

(84) A francia hatóságok tájékoztatnak, hogy a könyvek kis mennyiségű megrendeléseit hosszú időn keresztül a Hachette, illetve a Messageries du livre látták el. Ez a két vállalkozás számos olyan könyvkiadó megbízásából végezte könyvterjesztői tevékenységét, melyek nem építettek ki és/vagy nem kívántak létrehozni a kis, célzott megrendelések teljesítésére alkalmas terjesztési struktúrát.

(85) A CELF, mely a könyvkiadás piacának különféle szereplőit tömöríti, 1977-ben alakult meg — kezdetben mint változó törzstőkéjű szövetkezeti vállalkozás — az exportközvetítés piacán kialakult hiány betöltésére, közvetlenül azután, hogy a Hachette és a Messageries du livre elhatározták, veszteségessége miatt felhagynak az exportközvetítői tevékenységgel ([29]). A CELF eredetileg 50 000 FRF-os törzstőkéjét a későbbiek folyamán 80 500 FRF-ra emelték. 1979-től kezdve a CELF-nek jelentős pénzügyi nehézségekkel kellett szembenéznie, ami ugyanakkor várható volt, hiszen az általa folytatott tevékenységet korábban végző két vállalat egyformán jobbnak látta visszavonulni a nem rentábilisnak ítélt piacról. A szakma, a kiadók, a Könyvkiadók Országos Szakszervezete (SNE) és az állam egyaránt úgy vélekedtek, hogy a CELF tevékenységét mindenáron fenn kell tartani a francia nyelvű könyvek külföldre történő optimális terjesztésének biztosítása érdekében. Minthogy nem volt más piaci szereplő, aki kész lett volna ellátni ezt a feladatot, 1980-ban döntés született a CELF szerkezetátalakításáról és tőkeemeléséről.

(86) A francia hatóságok tájékoztatása szerint a CELF mindezek alapján fix tőkéjű szövetkezeti részvénytársasággá alakult át. Törzstőkéjét 80 500 FRF-ról 1 280 500 FRF-ra emelték. A tőkeemelést felerészben a részvényesek, felerészben pedig egy államilag finanszírozott szervezet, az ADEF ([30]) hajtotta végre. Az ADEF 1994-ben feloszlott; részvényeit ellenszolgáltatás nélkül átengedték a SNE-nek, mely maga is a CELF tagjai közé tartozik.

(87) Franciaország jelzi, hogy a CELF mindmáig szövetkezeti részvénytársaság maradt és saját tőkéjéből finanszírozza működését. Hangsúlyozza, hogy a CELF struktúrája mindig is nyitva állt mindenki előtt, hiszen a részvényessé válás nincs állampolgársághoz kötve: az egyetlen feltétel, hogy az illető *„olyan tevékenységet folytasson, mely valamilyen módon kötődik a francia nyelvű könyvek exportálásának műveleteihez”*. Ily módon bármely más tagállamban működő, francia nyelvű könyvekre szakosodott könyvkiadó tagjává válhat a szövetkezetnek és részesülhet a tagság által nyújtott előnyökben ([31]).

(88) Alapító okiratának 3. cikke szerint a CELF célja „*A külföldre vagy a tengerentúli területekre, illetve megyékbe irányuló könyvekre, brosúrákra, illetve más adathordozóra irányuló megrendelések* ([32]) *közvetlen teljesítése és általánosságban minden olyan művelet végrehajtása, mely kifejezetten a francia kultúrának a világban való, a fent nevezett hordozók általi terjesztésének előmozdítására irányul. A Szövetkezet feladata, hogy végrehajtson minden, a fenti célt szolgáló ipari, kereskedelmi vagy pénzügyi, eszközökre vagy ingatlanra irányuló tranzakciót. Tekintettel a Szövetkezet céljának sajátos jellegére semmilyen fizikai vagy morális személy nem válhat vagy maradhat a Szövetkezet tagja, amennyiben nem végez a fent idézett könyvexportőri tevékenységhez valamilyen módon kapcsolódó tevékenységet*”.

(89) A francia hatóságok pontosítják, hogy a CELF 2002. november 6-án 76 szövetkezeti részvényest számlált — főként, de nem kizárólag könyvkiadókat. Minden részvényes — részesedésének nagyságától függetlenül — egy szavazattal bír a közgyűlésen. Tájékoztatásuk szerint a vállalkozás szakmaközi jellege az átláthatóság és a közös érdek, illetve a támogatás optimális felhasználása iránti elkötelezettség legfőbb zálogát jelenti.

([28]) A kis megrendelések a SNIEL szerint a CELF tevékenységének 6 %-át teszik ki, ami a szakszervezet szerint azt jelenti, hogy *„a CELF tevékenységének 94 %-át olyan területeken fejlesztette ki, melyeken eredeti hivatása szerint nem kellene jelen lennie”*.

([29]) A Könyvkiadók Országos Szakszervezetének (SNE) a panaszos által idézett, 1980. július 18-án kelt levele megerősíti ezt az állítást.

([30]) E bizonyos könyvkiadókat tömörítő szervezet fő tevékenységi profiljai közé tartozott a francia könyvek külföldi jelenlétének elősegítése, illetve a külföldre szállító könyvkiadók beruházásainak támogatása. Az ADEF a Kulturális Minisztérium Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóságán keresztül állami támogatásban részesült.

([31]) Jelen pillanatban egyetlen külföldi vállalkozás tartozik a CELF tagjai közé. Ez a belgiumi székhelyű Casterman könyvkiadó; ez a vállalkozás a francia Flammarion leányvállalata, mely önmaga az olasz Rizzoli leányvállalata.

([32]) A CELF közgyűlésének 1994. június 29-i döntését megelőzően a CELF alapító okirata közvetlen utalást tartalmazott a kis megrendelésekre. Az alapító okirat volt II. cikkében az állt, hogy „a Szövetkezet célja a külföldre vagy a tengerentúli területekre illetve megyékbe irányuló kis megrendelések teljesítésének közvetlen elvégzése vagy megkönnyítése …”.

(90) A könyvterjesztő lánc főbb szereplői a következők:

a) a könyvkiadók, akik a könyvet előállítják;

b) a promóciós terjesztők, akik a könyvkiadó részlegeként vagy önállóan is működhetnek és a könyvek kereskedelmi promócióját biztosítják a kiskereskedők, illetve egyes nagy intézményes felhasználók körében;

c) a kereskedelmi terjesztők, akik a könyvkiadó részlegeként vagy önállóan is működhetnek és a könyvkiadók terjesztésének logisztikáját biztosítják; a terjesztők felveszik a könyvesboltok, egyes nagy intézményes felhasználók, illetve különféle viszonteladók megrendeléseit, és beszerzik a könyvkiadóktól a rendelt mennyiséget;

d) a nagykereskedők, akik nem minden esetben kapcsolódnak be a terjesztési láncba, és akik a könyvterjesztők, illetve a kiskereskedők, illetve egyes nagy intézményes felhasználók között játszanak közvetítői szerepet;

e) az exportközvetítők, akik szolgáltatásukat kizárólag könyvkereskedőknek, nem pedig végső felhasználóknak kínálják.

(91) Franciaország pontosítja, hogy a piaci szereplők között immár számolni kell az on-line könyvkereskedésekkel is, és hogy ez utóbbiakat az exportközvetítők potenciális vetélytársainak kell tekinteni. Franciaország ugyanakkor nem tud ezen új piaci szereplők piaci részesedésére vonatkozó pontos adatokkal szolgálni ([33]).

(92) A francia hatóságok magyarázata szerint a piacon jelenlévő szereplők sokfélesége lehetővé teszi a könyvek terjesztését és promócióját minden típusú közönség körében, elvileg a kereslet földrajzi elhelyezkedésétől függetlenül, mivel a „kis megrendelések programja" révén sikerült eredményesen kitölteni a könyvterjesztés bonyolult mechanizmusának hiányait.

(93) A francia hatóságok közöltek bizonyos a francia nyelvű könyvek exportjának globális piacára vonatkozó információkat. Ezek az adatok a CELF kereskedelmi politikáját szemléltetik, mely alapító okiratának, illetve a francia hatóságok felé tett kötelezettségvállalásának megfelelően azokat a zónákat részesíti előnyben, ahol a könyvkiadók kevéssé vannak jelen.

(94) Így az 1. táblázatból is kitűnik, hogy mindazokban a zónákban, ahol a könyvkiadók jelenléte intenzívnek mondható, a CELF csekély aktivitást folytat s fordítva: azokban a zónákban, ahol a kiadók jelenléte csekély mértékű, a CELF aktivitása annál intenzívebb.

1. táblázat

A francia nyelvű könyvkiadás forgalmának földrajzi eloszlása — Összehasonlító táblázat/a CELF piaci részesedései a francia nyelvű könyvek exportjának globális piacán *(%-ban)*

Érintett régiók	Könyvkiadás	CELF	A CELF piaci részesedése
Európai Közösség	38,2 %	20,23 %	0,97 %
Észak-Amerika	17,4 %	6,03 %	0,64 %
Európa (EU-n kívül)	16 %	1,11 %	0,13 %
Tengerentúli területek és megyék	8,4 %	0,87 %	0,19 %
Ázsia	3,7 %	19,9 %	9,95 %
Fekete-Afrika francia nyelvű országai	5,5 %	11,58 %	3,85 %
Maghreb-régió	4,4 %	28,43 %	11,84 %
Közel- és Közép-Kelet	2,3 %	1,09 %	0,87 %
Kelet-Európa	2 %	2,21 %	2,03 %
Latin-Amerika	1,5 %	7,6 %	9 %
Antillák	0,32 %	0,7 %	4,27 %
Fekete-Afrika nem francia nyelvű országai	0,16 %	0,21 %	2,47 %
	100 %	100 %	

([33]) Ez a piac ugyanis nem azonosítható a vámstatisztikákban.

(95) A francia hatóságok érvelése szerint a „kis megrendelések programja" nem a CELF kifejezett támogatását célozta, hanem a francia nyelvű könyvek terjesztésének támogatási rendszere kívánt lenni, s hogy bármely más hasonló típusú igényeknek megfelelni képes piaci szereplő a terjesztési hálózat részévé válhat.

(96) Magyarázatuk szerint a CELF 1980-ban végrehajtott szerkezetátalakításával egy időben döntés született arról is, hogy a CELF a „kis megrendelések programja" keretében támogatásban részesüljön. A francia hatóságok megerősítik, hogy a gyakorlatban a CELF volt az egyetlen általános piaci szereplő, amely a szóban forgó támogatásban részesült ([34]), mivel rajta kívül egyetlen piaci szereplő sem pályázott rá — kivéve a SIDE tizenkét évvel a program elindítása után beadott pályázatát —, jóllehet a program jól ismert volt a szakma előtt.

(97) Franciaország nem vitatja, hogy a Kulturális Minisztérium 1991-ben megtagadta a támogatást a SIDE-tól ([35]), mert ez a vállalkozás nem felelt meg az említett támogatás feltételeként előírt átláthatósági követelményeknek és nem volt hajlandó alávetni magát a támogatás odaítélésével járó kötelezettségeknek. Franciaország emellett emlékeztet arra is, hogy a Kulturális Minisztérium 1996-ban megkereste a SIDE-t és felajánlotta neki a szóban forgó támogatást, melyet a SIDE akkor visszautasított.

(98) A francia hatóságok érvelése szerint a francia kulturális politika egyik fő célkitűzése a francia nyelvű művek a világ minden tájára való eljutásának biztosítása. E célkitűzés teljesítését közfeladatnak kell tekinteni. A francia hatóságok tehát úgy ítélik meg, hogy a Bizottságnak a szóban forgó támogatást a Szerződés 86. cikke (2) bekezdésének tükrében kell értékelniük.

(99) Franciaország emlékeztet rá, hogy a CELF megalakulása, illetve a szóban forgó támogatás nyújtása olyan pillanatban következett be, amikor az érintett tevékenységgel foglalkozó többi piaci szereplő a piacról való visszavonulás mellett döntött. A vitatott intézkedés elmaradását nyilvánvalóan a francia könyveknek a többnyire távoli, illetve üzleti forgalom és könyvmennyiség tekintetében kis keresletet mutató területeken működő kis könyvkereskedések felé irányuló terjesztése sínylette volna meg.

(100) A francia hatóságok ezért döntöttek a szóban forgó támogatási program elindítása mellett, arra törekedve, hogy a francia nyelvű könyvekre szóló valamennyi megrendelésnek — beleértve a nem rentábilis megrendeléseket is — ugyanolyan körülmények között lehessen eleget tenni, mint a jelentősebb mennyiségre szóló megrendeléseknek.

(101) Franciaország érvelése szerint a Kulturális Minisztérium *„a CELF-nek a közszolgálati jellegű és a kis megrendelésekhez kapcsolódó működési költségekhez nyújtott támogatást"* és ennek fejében a CELF valódi közfeladattal lett felruházva.

(102) Érvelésük alátámasztására a francia hatóságok több francia törvényrendelet szövegét is átadták a Bizottságnak:

a) a Kulturális Minisztérium szervezeti felépítéséről szóló, 1982. május 10-i, 82-394. sz. törvényrendeletet, mely hangsúlyozza a minisztériumnak *„a francia kultúra és a francia művészet a világ kultúrái közötti szabad párbeszéd szellemében történő terjesztésében"* betöltött szerepét;

b) a kulturális és frankofónia-ügyi miniszter jogköreiről szóló 1993. április 16-i, 93-797. sz. törvényrendeletet, melynek rendelkezése szerint *„a kulturális és frankofónia-ügyi miniszter feladata (…), hogy a többi érintett miniszterrel közösen kezdeményezze a francia kultúra és a frankofónia kisugárzásának biztosításához szükséges állami fellépéseket"*;

c) a fent idézett kormányrendeletek alapján hozott, és a Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóság szervezeti felépítéséről szóló miniszteri rendeleteket — a legutolsó 1996-ból származik —, melyek pontosítják a Kulturális Minisztérium feladatait a francia könyvek exportja területén.

(103) A francia hatóságok közlése szerint a Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóság ezen jogszabályok alapján kötött éves szerződéseket a kormány kulturális politikájához kapcsolódó fellépések végrehajtásával megbízott partnereivel. Ezek a szerződések meghatározzák a minisztérium és az általa támogatott szervezetek együttműködésének céljait, valamint a felek kölcsönös kötelezettségvállalásait.

(104) A francia hatóságok magyarázata szerint a Kulturális Minisztérium évről évre hasonló szerződést kötött a CELF-fel is ([36]), közfeladat ellátásával bízva meg ez utóbbit, melynek tartalma *„a külföldi könyvkereskedőktől francia nyelvű könyvekre szóló valamennyi megrendelés ellátása, függetlenül azok nagyságától"*.

(105) A francia hatóságok egyebekben kifejtik, hogy a referenciapiac meghatározásától függetlenül a SIDE és a CELF nem jelentenek konkurenciát egymásnak a kis mennyiségű megrendelések területén.

(106) A francia hatóságok különösen kiemelik, hogy a SIDE önmagával ellentmondásban van, amikor azt állítja, ugyanolyan típusú ügyfeleket szolgál ki, mint a CELF és *„megrendelésük összegétől függetlenül"* egyenlő elbánásban részesíti minden ügyfelét, miközben a tíz példánynál kisebb nagyságrendű megrendelésekre 5 %-kal kisebb árkedvezményeket ad.

(107) Vélekedésük szerint a SIDE által a kis mennyiségű, tíz példánynál kevesebbre szóló megrendelésekre rótt jelentős „büntetés" ékesen bizonyítja, hogy a kis megrendelések nem tartoznak a SIDE kiemelt céljai közé, ellentétben az olyan, jelentős nagyságrendű megtakarításokat lehetővé tevő megrendelésekkel, amilyenek a SIDE kiemelt célközönségét alkotó intézményi ügyfelek megrendelései.

([34]) Bizonyos vállalkozások, mint a Fekete-Afrika francianyelvű országaiban tevékenykedő Servedit (1988-tól 1993-ig) és a földközi-tengeri medence országaiban tevékeny Ecole des loisirs (1995-ben) részesültek ugyanilyen jellegű támogatásban, de csak egyes sajátos szektorokban.

([35]) A SIDE volt az egyetlen vállalkozás, amelyik pályázott a támogatásra.

([36]) 2001-ig, a támogatás ugyanis 2002-től teljesen megszűnt.

(108) A két vállalkozás kereskedelmi stratégiája közötti alapvető különbség világosan megmutatkozik nevezetesen az egy rendelési tételre, illetve egy megrendelésre eső átlagos könyvmennyiségben, mely a SIDE esetében jelentősen magasabb, mint a CELF-nél.

(109) A francia hatóságok jelzik, hogy a CELF-nek a neki nyújtott támogatás fejében — még akkor is, ha a „kis megrendelések programja" konkrétan ezért nem kompenzálja — állandóan rendkívül széles és változatos kiadói kínálattal kellett a megrendelők rendelkezésére állnia, mivel a Kulturális Minisztérium politikai célkitűzése a francia nyelvű könyvek lehető legszélesebb körű terjesztése volt. Felhívják a figyelmet arra is, hogy a CELF kínálatában szerepel több száz, valójában igen kis méretű könyvkiadó, kulturális szövetség, illetve különféle, kevéssé ismert szervezetek ([37]), melyek könyvkiadói tevékenysége nem olyan jellegű, hogy nagy mennyiségű és nyereséges megrendelések származhatnának belőle. A CELF e kiszélesített kiadói palettát kínálva a kulturális sokszínűséget ösztönzi. E tényből kifolyólag a CELF-nek igen jelentős mennyiségű szállítótól kell beszereznie készletét, gyakran igen kevéssé jelentős összegekért, aminek következtében nagyszámú kis kiadói ügyfélszámlát kell kezelnie, anélkül hogy ezért bármiféle támogatás kárpótolná.

(110) A kis kiadói ügyfélszámlák ugyanakkor gazdasági szempontból kevéssé rentábilisak, mert a nagy kiadókkal ellentétben ezek a kiadók nem tudnak előnyös feltételeket kínálni. A SIDE a maga részéről a népszerűbb, jelentősebb megrendeléseket ígérő kiadóknak kedvező kereskedelmi politikát folytat. A francia hatóságok kifejtik, hogy következésképpen helyénvaló különbséget tenni a „kis ügyfélszámlák", illetve a „kis megrendelések" között. A „kis megrendelések" fogalma ugyan megfelel a vitatott „program" elnevezésében foglaltaknak, ám ugyanakkor nem ad kellően számot a „kis vevői ügyfélszámlák" ellenpontját képező „kis szállítói ügyfélszámlák" létéről.

(111) Jóllehet a támogatás nyújtása a kis megrendelésekből eredő többletköltségeken alapul, a támogatásban részesülő piaci szereplőre olyan kötelezettségek is hárulnak, melyekért nem kap konkrét „kompenzációt".

(112) A francia hatóságok jelzik, hogy a CELF kompenzációs jellegű támogatásban részesült, melyek a kis megrendelésekből adódó többletköltségeket voltak hivatva ellensúlyozni; ez utóbbiak értékküszöbét a tapasztalatok alapján 500 FRF-ban jelölték meg. Ez a küszöb egy referenciaösszeg volt, ami nem jelentette azt, hogy minden egyes 0 és 500 FRF közötti értékű megrendelés feltétlenül a nyereségességi küszöbön helyezkedne el. Egyes 500 FRF-os megrendelések nyereségesnek bizonyulhatnak, míg más hasonló megrendelések veszteségesnek. A gazdaságosság több tényezőtől függ: a megrendelt könyvek, illetve példányok számától, a könyvek jellegétől, a megrendelés jogcímétől, a COFACE garanciájának meglététől vagy hiányától, valamint a fizetési módtól és határidőtől.

(113) A francia hatóságok pontosítják, hogy ellenben teljes bizonyossággal megállapítható volt, hogy a 0 és 500 FRF közötti értékű megrendelések szegmense általánosságban véve nem nyereséges és hogy egy pusztán gazdasági megfontolásokat tekintetbe vevő piaci szereplő elvileg nem vállalkozott volna e szegmens ellátására. Ez utóbbi érvet egy, az 1994-es referenciaéven alapuló költségelemzés fényében tárták a Bizottság elé.

(114) Ahogy a 2a. és 2b. táblázatokból is kitűnik, a francia hatóságok közlése szerint a CELF az utóbbi években, és különösen a francia hatóságok 1996/1997 fordulóján bekövetkezett pénzügyi kivonulása óta tevékenységének diverzifikálására kényszerült, nevezetesen egy rentábilis vevőkör kialakítása révén, mely nagy tételben rendelő könyvkereskedőkből, illetve intézményi ügyfelekből — könyvtárakból, egyetemekből, művelődési házakból — áll. Ugyanakkor a „kis ügyfélszámlákhoz" kapcsolódó forgalom visszaesése, illetve a vevők számának csökkenése is megfigyelhető. Ezzel párhuzamosan a CELF általános üzleti forgalmának növekedése állapítható meg. A francia hatóságok megerősítik, hogy mindezek alapján kimutatható, hogy a kis megrendelések ellátása a CELF számára az üzleti tevékenységet lassító tényező volt.

A CELF üzleti forgalmának összetétele

2a. táblázat — Németország példája

NÉMETORSZÁG A CELF üzleti forgalmának 3,4 %-át az aktív kis ügyfélszámlák 27,2 %-át képviseli			
	1999	2000	2001
Üzleti forgalom	2 331 713 FRF	2 548 430 FRF	2 906 533 FRF
ügyfelek száma	593	561	444
Üzleti forgalom: < 5 000 FRF	480	462	344
Üzleti forgalom: < 10 000 FRF	47	35	38
Üzleti forgalom: + 100 000 FRF	0	2	4

([37]) Példaként említik a Limoges-i Barokk Zenekart vagy a Sainte Madeleine monostort.

2b. táblázat — Európai Közösség

Ügyfélszámlák az Európai Közösségen belül			
	1999	2000	2001
Üzleti forgalom	15 253 754 FRF	14 241 785 FRF	14 436 006 FRF
aktív ügyfelek száma	1 567	1 440	1 249
Üzleti forgalom: < 5 000 FRF	1 059	950	782
Üzleti forgalom: < 10 000 FRF	162	154	139
Üzleti forgalom: + 100 000 FRF	19	15	18

V. **A BIZOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE**

(115) A CELF és a SIDE két Franciaországban működő konkurens vállalkozás, melyek nevezetesen francia nyelvű könyvek exportközvetítésének területén tevékenykednek ([38]). Ez a francia nyelvű könyvek terjesztésére ([39]) irányuló tevékenység a kiskereskedők (kisebb könyvkereskedések vagy intézmények — például könyvtárak vagy egyetemek) igényeit látja el, elsősorban a nem francia nyelvű országokban vagy régiókban. Az olyan területeken, mint Belgium, Kanada vagy Svájc frankofón régiója, a könyvkiadók könyvek terjesztéséről saját kereskedelmi részlegükön vagy könyvterjesztő hálózatokon keresztül gondoskodnak, mivel a piac volumene elég nagy ahhoz, hogy a vállalkozások integrált terjesztői hálózatokba beruházzanak. Az ilyen típusú hálózatok biztosítani tudják a megjelent könyvek optimális terjesztését.

(116) A SIDE és a francia hatóságok egybehangzó magyarázata szerint az exportközvetítő feladata a gyakorlatban abból áll, hogy összegyűjti az egyénileg nem jelentős megrendeléseket, melyek ellátása a kiadók és a hagyományos terjesztők számára túl költséges volna. E szolgáltatás révén a megrendelőknek — akár könyvkereskedőknek akár intézményi megrendelőknek — nem kell megrendeléseiket számos szállítón keresztül bonyolítaniuk.

(117) Ehhez hasonlóan a megrendelések továbbításra kerülnek a könyvkiadókhoz és/vagy a könyvterjesztőkhöz, akiknek ily módon szállításaikat egyetlen helyre kell eljuttatniuk: az exportközvetítőhöz. Az ilyen típusú szolgáltatás révén tehát ők is időt és pénzt takarítanak meg, mert nem kell üzleti kapcsolatot fenntartaniuk a nagyszámú és elvileg földrajzilag igen szétszórtan elhelyezkedő ügyfélkörrel.

(118) Az exportközvetítő szolgáltatásai tehát a könyvterjesztői lánc alapvető elemét alkotják az olyan célországok esetében, ahol a kereslet rendszertelen, töredékes és/vagy kis volumenű. Az exportközvetítő szolgáltatásainak igénybe vétele gyakran a nem francia nyelvű régióban működő vásárló (ez esetben soha nem a végső vevőről van szó) egyetlen eszköze arra, hogy leadhassa megrendeléseit és átvehesse a könyveket. Az exportközvetítő szolgáltatása révén mérsékelhetőek a megrendelések ellátásához kapcsolódó fix költségek.

(119) A vizsgált esetben egyértelmű, hogy a francia hatóságok azért hozták létre a vitatott „kis megrendelések programját”, hogy az exportközvetítés piacán belül támogassák az 500 FRF értéket meg nem haladó kis megrendeléseket, melyek elvileg veszteségesnek tekinthetők. Helyénvaló tehát megvizsgálni, hogy a be nem jelentett támogatási program, melynek a gyakorlatban a CELF volt az egyetlen kedvezményezettje, a Szerződéssel összeegyeztethető-e.

A. *A SZERZŐDÉS 87. CIKKÉNEK ALKALMAZHATÓSÁGA*

1. A SZÓBAN FORGÓ INTÉZKEDÉS A SZERZŐDÉS 87. CIKKE (1) BEKEZDÉSE SZERINTI TÁMOGATÁS

(120) A Szerződés 87. cikke (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „*Ha e Szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet*”.

(121) A szóban forgó intézkedés előnyben részesíti a CELF-et, mivel az állami támogatás célja a kis megrendelések költségeinek csökkentése. Ezt a tényt a francia hatóságok soha nem is vitatták.

(122) Az intézkedés finanszírozása a francia Kulturális Minisztérium Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóságának költségvetési eszközei révén, tehát állami költségvetési forrásokból történt.

(123) Az intézkedés az exportközvetítők tevékenységét, gyakorlatban azonban csak a CELF javát szolgálta. Ez mutatja a támogatás szelektív jellegét.

(124) Ami a tagállamok közötti kereskedelemre való hatást és az intézkedés versenytorzító hatását illeti, a Bizottság az alábbi tényeket vette figyelembe döntésében.

([38]) A CELF exportközvetítői tevékenysége kizárólag francia nyelvű könyvekre irányul, míg a SIDE más nyelveken megjelent könyvekkel is foglalkozik.

([39]) A CELF tevékenysége a SIDE-val szemben kizárólag az exportra vonatkozik.

(125) A támogatást olyan francia exportközvetítőknek nyújtották, melyek francia könyvek elsősorban nem francia nyelvű országokba irányuló exportjával foglalkoznak. Az említett francia exportközvetítők tehát — legalábbis potenciálisan — versenyhelyzetben vannak a Közösség más francia nyelvű országaiban (elsősorban Belgiumban, illetve Luxemburgban) működő, francia nyelvű könyvek exportjával foglalkozó többi exportközvetítővel. Ugyanakkor helyénvaló megjegyezni, hogy a francia könyvek nem francia nyelvű országokba irányuló exportja terén olyan nagymértékű eltérés van a Franciaországból, illetve a Belgiumból és Luxemburgból exportált könyvek volumene között, hogy a támogatás által a piacra gyakorolt versenytorzító hatás jellegéből adódóan csak rendkívül korlátozott lehet.

(126) A szóban forgó támogatás torzító hatással lehet a versenyre és érintheti a tagországok közötti kereskedelmet annyiban is, amennyiben hatással van a CELF egyéb tevékenységeire. Ugyanakkor e tevékenységi körök láthatólag a külföldi terjesztésre korlátozódnak, és a CELF internetes honlapja ([40]) világosan jelzi, hogy ez utóbbi sem Franciaországban, sem magánszemélyek felé nem kereskedik. A szóban forgó támogatás a CELF-nek a „kis megrendelések programja" keretében lett odaítélve, mely azt kívánta biztosítani, hogy az exportközvetítők a nem francia nyelvű területeken működő könyvkereskedések valamennyi megrendelésének eleget tehessenek, függetlenül azok összegétől. A Bizottság megállapítja, hogy a vitatott mechanizmus előnyben részesíthette a vásárlókat, illetve a könyvkiadókat, amennyiben az előbbiek számára elérhetőbb árakat biztosított, az utóbbiak számára pedig megkönnyítette az eladást. A kereskedelem hasonló befolyásolása ugyanakkor rendkívül közvetett és végső soron igen korlátozott, figyelemmel a francia nyelven, illetve más nyelveken írott könyvek igen csekély mértékű behelyettesíthetőségére.

(127) Mindezek alapján a CELF-nek nyújtott támogatás a Szerződés 87. cikke (1) bekezdése szerinti állami támogatás, mivel megfelel az állami támogatás fogalmát meghatározó négy feltételnek. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy az intézkedésnek a tagországok közti kereskedelemre gyakorolt hatása és versenytorzító hatása igen csekély.

(128) Helyénvaló emlékeztetni ezen felül arra is, hogy a Szerződés 88. cikke (3) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni a Bizottságot minden támogatás nyújtására irányuló szándékukról.

(129) A francia kormány sem a szóban forgó programot, sem a CELF-nek a kis megrendelések ellátásához nyújtott támogatást nem jelentette be végrehajtásukat megelőzően. A támogatás tehát jogellenesen lett nyújtva.

(130) Ezen túlmenően mivel a Bíróság részben hatályon kívül helyezte a Bizottság 1993. május 18-i határozatát, majd az 1999/133/EK határozatot is, melyek engedélyezték a CELF-nek nyújtott támogatást, a CELF-nek a kis megrendelések ellátásához korábban odaítélt támogatás továbbra is jogellenes maradt.

(131) Ezek után helyénvaló megvizsgálni, alkalmazható-e a vizsgált esetben a 87. cikk (2), illetve (3) bekezdésében álló eltérések valamelyike, lehetővé téve a szóban forgó intézkedés felmentését az idézett cikk (1) bekezdésében álló általános tiltás érvénye alól.

2. AZ INTÉZKEDÉS ÉRTÉKELÉSE A SZERZŐDÉS 87. CIKKE (2) ÉS (3) BEKEZDÉSÉNEK TÜKRÉBEN

(132) A Bizottság megállapítja, hogy a vizsgált esetre nem alkalmazhatóak a Szerződés 87. cikke (2) bekezdésében álló eltérések, mert a szóban forgó intézkedés nyilvánvaló módon nem az ott meghatározott célokat szolgálta. A támogatásra nézve nem teljesülnek a 87. cikk (3) bekezdés a) pontjában álló eltérésben foglalt feltételek sem, mivel az nem valamely, az idézett rendelkezés által érintett régió fejlődését szolgálta. A Szerződés 87. cikke (3) bekezdése b) pontjában álló, a közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításnak előmozdítására vonatkozó eltérés szintén nem alkalmazható a vizsgált esetre, mivel a szóban forgó intézkedés nem szolgálta hasonló jellegű projekt előmozdítását. Mivel a támogatás nem irányult a francia gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére sem, a 87. cikk (3) bekezdés b) pontjának második részében álló eltérés sem alkalmazható a vizsgált esetre. Végezetül a 87. cikk (3) bekezdés c) pontjában álló, az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődésének előmozdítására vonatkozó eltérés sem idézhető, mivel a támogatás nem szolgált regionális vagy horizontális jellegű célkitűzéseket, és a Bizottság megítélése szerint ez a rendelkezés nem alkalmazható a vizsgált esetre szektoriális alapon.

(133) Ezzel szemben a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerint „*A közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető […] a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás, ha az a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekkel ellentétes mértékben*".

(134) Kétségtelen tény, hogy a szóban forgó támogatás kulturális célzatát, melyet az eljárás kezdetén a panaszos fél is elismert ([41]), már a Bizottság 1993. május 18-i határozata is elismerte, s a későbbiek során a Bíróság 1995. szeptember 18-i döntése megerősítette, az 1999/133/EK határozat ismét megerősítette, s végül a Bíróság 2002. február 28-i ítélete sem vonta kétségbe.

(135) E kulturális célkitűzés egyértelműen megerősíti a francia kormány, mely voluntarista kultúrpolitikája révén a francia nyelvű könyvek világszerte történő terjesztését óhajtotta előmozdítani. Ez a francia szándék egy nemzetközi szintű tendencia része, mely fokozott figyelmet fordít a kulturális sokszínűség megőrzésére és bátorítására.

([40]) www.celf.fr

([41]) Lásd a SIDE felügyelőbizottságának 1992. szeptember 7-én kelt levelét a Bizottsághoz.

(136) E témában már a Bizottság is megnyilatkozott a Tanácshoz és a Parlamenthez címzett, a kulturális sokszínűségért való nemzetközi fellépésről szóló közleményében ([42]). A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a kulturális sokszínűség a nemzetközi és regionális szervezetekben folyó nemzetközi viták egyik kiemelt témájává lépett elő, melyen keresztül válasz adható a civil társadalom és a kormányok a népesség közös örökségét alkotó kulturális sajátosságok megőrzésére irányuló mind erőteljesebb törekvésére.

(137) A kulturális sokszínűség megőrzése és előmozdítása az európai modell alapelvei közé tartozik. E törekvés a Szerződésben is megjelenik, a 151. cikk (1) bekezdésében, mely szerint: *„A Közösség hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget”,* illetve a 151. cikk (4) bekezdésében, mely szerint: *„A Közösség az e szerződés egyéb rendelkezései alá tartozó tevékenysége során, különösen kultúrái sokszínűségének tiszteletben tartása és támogatása érdekében, figyelembe veszi a kulturális szempontokat”*.

(138) A Szerződés elvárja a Közösségtől és az azt alkotó tagállamoktól a kulturális sokszínűség előmozdítását nemzetközi kapcsolataikban is, a tartós fejlődésre, a békés együttélésre és a kultúrák közötti párbeszédre épülő világrendhez való hozzájárulás jegyében. A francia hatóságok a francia nyelvű könyvek terjesztéséhez nyújtott pénzügyi támogatással a Szerződésben rögzített céloknak megfelelő kultúrpolitikát folytattak.

(139) Mindezek alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a francia hatóságok által a CELF-nek a francia nyelvű könyvek terjesztéséhez nyújtott támogatás — függetlenül attól, milyen nagyságrendű megrendelésekre vonatkozik — a Szerződés meghatározása szerinti kulturális törekvéseket szolgált.

3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE A KÖZÖSSÉGI JOGGAL

(140) A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontja szerint a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás összeegyeztethető a közös piaccal, ha az a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekkel ellentétes mértékben.

a) ***A Bizottság bevezető megjegyzései az érdekelt harmadik felek véleményei kapcsán***

(141) A Bizottság megjegyzi, hogy az eljárás megindításáról szóló határozat megjelenését követően megnyilatkozó harmadik felek — a SIDE és a CELF kivételével — nem exportközvetítőkként, hanem inkább exportra szakosodott „nagykereskedőkként” határozzák meg magukat. A megnyilatkozó harmadik felek egyike sem utal rá, hogy benyújtott volna a Kulturális Minisztériumhoz a szóban forgó támogatásra irányuló pályázatot.

([42]) COM(2003)520 végleges.

(142) Több harmadik fél véleményéből is kitűnik, hogy a megnyilatkozó szakmai szereplők — legalábbis a kezdeti időkben — nem kérdőjelezték meg a francia hatóságok által létrehozott támogatási mechanizmust.

(143) A Bizottság azt is megállapíthatta, hogy a panaszos — akárcsak a többi érintett fél — tökéletesen tisztában volt az 1980-as bevezetésétől kezdve a CELF-nek nyújtott támogatás mibenlétével. Ennek ellenére a SIDE csak 1991-ben ([43]) kérelmezte a Kulturális Minisztériumtól, hogy ő is részesüljön a kérdéses támogatásban, a Bizottság pedig csak néhány hónappal később, 1992 márciusában értesült az ügyről.

(144) A Bizottság megállapítja, hogy a harmadik felek véleményeikben alapvetően kritikusan viszonyulnak a CELF tevékenysége diverzifikációjára irányuló politikájához ([44]). Felróják neki, hogy idővel — a neki kivételes árkedvezményeket adó kiadók közreműködésével — más piacokon is megjelent, s nem maradt meg eredeti rendeltetése, a kis megrendelések piacának ellátása mellett.

(145) A benyújtott dokumentumokból kiderül, hogy a CELF megalakulásakor ténylegesen csak könyvkereskedőknek kínálta szolgáltatásait. Csak a későbbiek során, az 1990-es években kezdett más típusú vevőkört is célba venni. Ugyanakkor semmi nem utal arra, hogy a CELF tevékenysége diverzifikációját a kérdéses támogatásból finanszírozta volna, sőt, éppen ellenkezőleg, e profilváltás célja valójában a kis megrendelésekből adódó többletköltségek ellensúlyozása volt, ahogy azt a (198) és azt követő preambulumbekezdések kimutatják.

(146) Egyes önmagukat exportra szakosodott nagykereskedőnek, illetve -könyvkereskedőnek nevező harmadik felek érvelése szerint a támogatás a kereslet kielégítése szempontjából szükségtelen volt, ám nem hoznak fel releváns tényelemeket ezen állításaik alátámasztására.

(147) Végezetül egyes harmadik felek azt állítják, hogy a CELF előnyöket kovácsolt egyes állami szervekhez — pl. a „France édition”-hoz — fűződő kiváltságos viszonyából. Nevezetesen a Hexalivre bírálta a „France édition” magatartását, mely szerinte különleges bánásmódban részesíti a CELF-et és a nemzetközi szakmai vásárok alkalmával helyet biztosít számára saját standjánál, míg a Hexalivretől megtagadta ugyanezt a kiváltságot.

(148) A Bizottság megállapíthatta, hogy — amint azt a francia hatóságok által benyújtott dokumentumok tanúsítják — a CELF, amely a „France édition” tagjai közé tartozik, mind a „France édition” standjánál bérelt terület mind a „France édition”-tól megrendelt katalógusok árát megfizette. Mindenesetre, ahogy azt a francia hatóságok megállapították — a hasonló típusú kapcsolatok semmilyen mértékben nem tartoznak az állami szervek hatáskörébe.

([43]) Lásd a SIDE 1991. május 22-én és június 4-én kelt leveleit.
([44]) Lásd a (81) preambulumbekezdést.

(149) Mindazonáltal, mivel ezek a tényelemek nem szerepeltek az eljárás megindításáról szóló, 1996. július 30-i határozatban, ezek nem érintik a „kis megrendelések" problematikáját. Ebből következik, hogy a Bizottság a mostani eljárás keretében nem nyilatkozik meg erről a kérdésről.

(150) A francia hatóságoknak felrótták azt is, hogy állami megrendelések révén előnyben részesítik a CELF-et. Ezek az állítások különösen a Külügyminisztérium által működtetett „könyvújdonságok" nevű program végrehajtásához nyújtott támogatásokra, valamint a Külügyminisztériumhoz, illetve az Együttműködési Minisztériumhoz kapcsolódó szövetségek — például a *Szövetség a Francia Gondolkodók Eszméinek Terjesztéséért* (ADPF) vagy a Szövetség az oktatás és kultúra fejlődéséért Afrikában és Madagaszkáron (AUDECAM) — által leadott rendelésekre hivatkoztak.

(151) Mivel ezek a tényelemek nem szerepeltek az eljárás megindításáról szóló, 1996. július 30-i határozatban, ezek nem érintik a „kis megrendelések" problematikáját. Ebből következik, hogy a Bizottság a mostani eljárás keretében nem nyilatkozik erről a kérdésről.

(152) Végezetül a SIDE szót emel „*az állami támogatások bonyolult szövevénye ellen, melyekből nem csupán a CELF, de számos más hozzá hasonló, a könyvkiadók és az állami hatóságok átláthatatlan összefonódására alkalmat adó szervezet részesül*", valamint általában véve a francia állam kulturális politikája ellen.

(153) A SIDE érvelésének alátámasztására nevezetesen a Számvevőszék 1996 novemberében készített jelentését idézi. A Bizottság megjegyzi, hogy az idézett jelentés alapvetően a kulturális támogatások franciaországi elosztására vonatkozó általános érvényű kritikákat tartalmaz. Nem tartalmaz viszont semmilyen tényelemet a CELF-nek a kis megrendelések ellátásához nyújtott támogatásra vonatkozólag. A CELF szerepel ugyan a jelentésben, de kizárólag a „Page à Page" program, illetve a „Plus" program kapcsán, melyeket a Bíróság 1995. szeptember 18-án hozott ítéletében jóváhagyott ([45]).

(154) Mindezek alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a Számvevőszék jelentésének végkövetkeztetései nem olyan természetűek, hogy ezen eljárás keretében befolyásolják a Bizottság értékelését. Mindenesetre a SIDE által a kulturális támogatások terén folytatott francia politikára megfogalmazott általános érvényű kritikák nem tartoznak a „kis megrendelések programjára" vonatkozó eljárás megindításáról szóló, 1996. július 30-i határozat tárgykörébe. Ebből következik, hogy a Bizottság a mostani eljárás keretében nem nyilatkozik erről a kérdésről.

b) ***Válasz a SIDE által megfogalmazott kapcsolódó állításokra***

(155) A kérdéses támogatásról folytatott vizsgálati eljárás első szakasza folyamán a SIDE felvetett bizonyos, a CELF tőkeemelésére, illetve az „állami támogatási programok működtetéséből" származó állítólagos előnyeire vonatkozó konkrét kérdéseket. A SIDE ugyancsak kifogásolja a CELF-nek juttatott egyéb, az állami szervekkel kialakított kiváltságos viszonyából adódó konkrét előnyöket.

A CELF 1980-as tőkeemelése

(156) Helyénvaló emlékeztetni rá, hogy 1980-ban a CELF törzstőkéjét 80 500 FRF-ról 1 280 500 FRF-ra emelték fel. A műveletet egyfelől — 50 %-os arányban — az ADEF, másfelől — a fennmaradó 50 %-ot — a CELF (magán) részvényesei finanszírozták.

(157) A bizonyos könyvkiadókat tömörítő ADEF elsődleges célja a francia könyvek külföldi jelenlétének ösztönzése, valamint a könyvkiadók és — exportőrök által megvalósított ilyen irányú beruházások támogatása volt. A szervezet a Kulturális Minisztériumon keresztül állami hozzájárulásban részesült.

(158) A francia hatóságok által rendelkezésre bocsátott dokumentáció elemzése után a Bizottság arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a vitatott tőkeemelés nem létesített állami támogatást, hanem egyszerű állami részesedésvásárlás volt. Nem vitatott és nem is vitatható az a tény, hogy a vállalkozás jelenlegi formájában magánbefektetői tőkéből alakult meg. A Kulturális Minisztérium nem járult hozzá a CELF törzstőkéjéhez, és az ADEF — jóllehet részben állami finanszírozású szervezet — magánbefektetőként, a piacgazdaság törvényei szerint lépett fel. Az ADEF részvényvásárlása teljességgel megfelel a Szerződés 92. és 93. cikkének az állami részesedésvásárlásokra történő alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény ([46]) 3.2. pontja harmadik francia bekezdésének. Mindezek alapján a tranzakció nem tartalmazott a Szerződés 87. cikke (1) bekezdése szerinti állami támogatáselemet.

(159) Ezenfelül a szóban forgó tőkeemelés óta már több mint tíz év telt el, amikor a SIDE 1992. március 20-án elküldte első levelét a Bizottsághoz és a Bizottság 1992. április 2-án kelt levelében tájékoztatást kért a francia hatóságoktól. Ebből következik, hogy az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet ([47]) 15. cikke értelmében a Bizottság adott esetben akkor sem rendelkezhetne a tőkeemelés visszafizetéséről, ha az állami támogatásnak minősülne.

A CELF 1993-as, ADEF-en keresztüli tőkejuttatása

(160) A SIDE kifogásolja azt is, hogy 1993-ban a CELF újabb tőkejuttatásban részesült, amikor az állam átengedte az ADEF részvényeit az SNE-nek, a CELF egyik szövetkezeti tagjának.

([45]) Lásd a (10) preambulumbekezdést.

([46]) Európai Közösségek Értesítője, 9- 1984.

([47]) HL L 83., 1999.3.27., 1. o.

(161) A SIDE 2003. december 5-i megjegyzéseiben felhívta a Bizottság figyelmét arra, hogy a 2001. július 4-i tárgyalás alkalmával átadott okiratoknak megfelelően a Bizottságnak meg kellene nyilatkoznia az ADEF 1993 júniusában történt felszámolása során a CELF-nek juttatott állítólagos támogatásról.

(162) A Bizottság megállapítja, hogy ez a pont nem szerepelt az eljárás megindításáról szóló, 1996. július 30-i határozatban. Ebből következik, hogy a Bizottság a mostani eljárás keretében nem nyilatkozik meg erről a kérdésről.

A CELF „állami támogatási programok működtetéséből" származó előnyei

(163) A SIDE magyarázatai szerint a CELF azért volt képes a „kis megrendelések programjának" megszüntetése után is fenntartani jelenlétét a piacon és a korábbi árkedvezményeket biztosítani vevőinek, mert továbbra is számos állami támogatásban részesül olyan programokon keresztül, mint a „*Page à page*" program helyébe lépett „*A l'Est de l'Europe*" program vagy éppen a „*Plus*" program, melyek folyamatosan növekvő költségvetéssel gazdálkodhatnak.

(164) Helyénvaló emlékeztetni rá, hogy az említett programokat, melyeket a Bizottság 1993. május 18-i határozatában jóváhagyott, a Bíróság 1995. szeptember 18-i ítélete is jogszerűnek ítélte ([48]).

(165) Ebből következik, hogy az eljárás megindításáról szóló, 1986. július 30-i határozat nem tért ki ezekre az aspektusokra. Következésképpen a Bizottság a mostani eljárás keretében nem nyilatkozik meg erről a kérdésről.

c) ***A kis megrendelésekhez nyújtott támogatás nem befolyásolta a közös érdekkel ellentétes mértékben a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket***

i. *A szakma által elhanyagolt tevékenység előmozdítását célzó mechanizmus*

(166) A „kis megrendelések programját" 1980-ban hirdette meg a Kulturális Minisztérium, egy olyan pillanatban, amikor a szakma (a Hachette csoport, illetve a Messageries du livre) az exportközvetítői piacról való kivonulást fontolgatta. A vitatott támogatási mechanizmus rendeltetése az volt, hogy a piaci szereplőket erőfeszítésre ösztönözze annak érdekében, hogy a nem francia nyelvű régiókban működő könyvkereskedők valamennyi francia könyvekre szóló megrendelésének eleget tudjanak tenni.

(167) A Bizottság először is az eljárás során megnyilatkozott egyes harmadik felek véleményével összhangban megállapítja, hogy a „kis megrendelések programja", mely valóban szorosan kapcsolódik a CELF jelenlegi formájában történt megalakulásához, jól ismert volt a szakma szereplői előtt, akik — legalábbis kezdetben — kedvezően fogadták ([49]), de semmiképpen nem vitatták, jóllehet nem is folyamodtak a vele járó támogatásért.

(168) A SIDE a maga részéről fenntartja állítását, mely szerint a „kis megrendelések programja" kizárólagosan a CELF támogatását szolgálta. A Kulturális Minisztérium 1991-ben hozott elutasító döntése véleménye szerint csak megerősíti ezt a tényt. A SIDE ugyanakkor nem vitatja, hogy a támogatás odaítéléséről született elutasító döntés elsődleges indoka az volt, hogy ő maga nem volt hajlandó alávetni magát az említett támogatás előfeltételeként meghatározott átláthatósági elvárásoknak.

(169) Egyebekben 1996-ban, a Bizottság 1993. május 18-i határozatának hatályon kívül helyezését követően a Kulturális Minisztérium az eljárás mielőbbi lezárásának érdekében emlékeztette a SIDE-t, hogy a kis megrendelések támogatási rendszere korántsem a CELF részére fenntartott kiváltság. A Minisztérium 1996. szeptember 3-án kelt levél útján azt javasolta, egy megbeszélés keretében közösen vizsgálják meg, vajon a SIDE is alkalmas lenne-e — azonos átláthatósági feltételek mellett — ugyanazon feladatok ellátására, mint a CELF.

(170) Az 1996. szeptember 26-án tartott megbeszélés alkalmával a SIDE vezetői elutasították a részükre felkínált ajánlatot. A SIDE tudatta a Kulturális Minisztériummal, hogy nem kíván olyan támogatási programból részesülni, melynek a közösségi joggal való összeegyeztethetősége kétségesnek tűnhet fel a Bizottság előtt.

(171) A SIDE érvelésének alátámasztására a Fondation Nationale des Sciences Politiques jelentését idézi, mely alapjában bírálja a francia hatóságok azon döntését, hogy a kérdéses támogatást nem közvetlenül a könyvkereskedőknek nyújtják. A Bizottság e tekintetben emlékeztet rá, hogy a nemzeti hatóságok szabadon megválaszthatják azt a támogatási formát, amely kitűzött céljaiknak leginkább megfelelőnek látszik, feltéve, hogy tiszteletben tartják a vonatkozó közösségi jogszabályokat. A Bizottság mindenesetre megállapítja, hogy az idézett dokumentum nem releváns és mellékesen megjegyzi, hogy maguk a jelentés készítői is kétségeket táplálnak saját értékelésükkel kapcsolatban ([50]).

(172) Végezetül a SIDE fenntartja állítását, mely szerint a támogatás szükségtelen volt. A Bizottság e tekintetben hangsúlyozza, hogy a támogatás kedvezményezettjének kötelezettséget kellett vállalnia arra, hogy minden 500 FRF-nál kisebb rendelésnek eleget tesz. E kötelezettségvállalás biztosította, hogy a francia nyelvű könyvek eljuthassanak minden könyvkereskedőhöz, beleértve a távoli országok apró kereskedéseit is, még akkor is, ha azoknak mindössze néhány, ráadásul esetleg különböző kiadóknál megjelent könyvre van szükségük. E feltételt a SIDE nem biztosította; ráadásul ez utóbbi, mint a korábbiakból kitűnik, nem szállít minden országba.

(173) A fentiekben ismertetett tényelemek alapján a Bizottság megállapíthatta, hogy a „kis megrendelések programja" elvileg minden arra pályázatot benyújtó vállalkozás előtt nyitva állt, amennyiben az hajlandó volt elfogadni a támogatás odaítéléséhez kapcsolódó feltételeket. A Bizottság azt is megállapítja, hogy a SIDE 1996-tól világosan kinyilvánította, hogy nem kíván a programból részesülni. Mindezek alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a vitatott támogatás nem volt diszkriminatív jellegű és hogy nyújtása szükséges volt a francia hatóságok által kitűzött célok eléréséhez.

([48]) Lásd a (10) preambulumbekezdést.

([49]) Legalábbis 1991-ig. Lásd e tekintetben a (79) és az azt követő preambulumbekezdéseket.

([50]) Lásd a SIDE által benyújtott dokumentum 163. oldalát.

(174) Mindent összevéve a Bizottság úgy ítéli meg, hogy még ha feltételezhető is, hogy a szóban forgó támogatás 1996-ig kizárólag a CELF részére volt fenntartva, a francia hatóságoknak akkor is jogukban állt dönteni arról, mely intézkedések az általuk kitűzött célok optimális megvalósításának leghasznosabb és legalkalmasabb eszközei, figyelemmel arra, hogy az általuk nyújtott támogatás nem lépte túl a fenti célok megvalósításához szükséges szintet, ahogy az az alábbiakban bebizonyosodik.

ii. *A francia hatóságok és a panaszos által közölt számadatok alapján folytatott bizottsági vizsgálat eredménye*

A francia nyelvű könyvek exportközvetítésének piaca

(175) A CELF és a SIDE exportközvetítői tevékenységük keretében francia nyelvű könyvek nem francia nyelvű területeken történő terjesztésével foglalkoznak. Az olyan francia nyelvű országokban, mint Belgium, Kanada vagy Svájc a nagy könyvkiadók maguk látják el a helyi piacot leányvállalataikon vagy képviselőiken keresztül.

(176) Az exportközvetítői tevékenység tehát elhanyagolható szerepet játszik ezeken a piacokon, melyek — a három fentebb felsorolt ország — a francia nyelvű könyvek legfőbb felvevőpiacát képezik.

(177) Kétségtelen tény, hogy a CELF a hetvenes évek végén azért alakult meg, hogy betöltsön egy, a szakma által veszteséges volta miatt elhanyagolt piacon támadt hiányt, és az is, hogy a vitatott intézkedés célja az exportközvetítői tevékenység nem rentábilis szegmensének támogatása volt.

(178) A Bizottság az 1999/133/EK határozatban a támogatás hatásainak vizsgálatakor az érintett piacot a francia nyelvű könyvek exportjának „általános" piacaként határozta meg. A Bíróság — e tekintetben a SIDE érvelését követve — ezt az elemzést tévesnek nyilvánította, és úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelésbeli hibát követett el, mivel a francia nyelvű könyvek exportjának piaca és a francia nyelvű könyvek exportközvetítésének piaca nem helyettesíthetőek be egymással, hanem két elkülönülő piacot képeznek, s közülük az utóbbi az előbbi egyik részpiaca.

(179) A Bizottság anélkül, hogy kétségbe vonná a Bíróság ítéletét, megjegyzi, hogy az ügy vizsgálata során akár a SIDE ([51]), akár a nemzeti hatóságok által benyújtott dokumentumok arról tanúskodnak, hogy a francia nyelvű könyvek külföldre történő terjesztésének mechanizmusai igen változatosak ([52]) s gyakran egymást kiegészítik, illetve egymással felcserélhetők, és hogy az exportközvetítés e számos létező mechanizmus egyike.

(180) A Bizottság megállapítja, hogy a SIDE és a francia hatóságok, úgy tűnik, egyaránt elismerik, hogy nem mindig könnyű meghatározni a könyvterjesztés szektorán belüli különféle piacok pontos határvonalait.

(181) A SIDE legutóbb benyújtott megjegyzéseiben jelzi, hogy a szóban forgó nemzeti piacon jelen vannak általános exportközvetítők, mint amilyen maga a SIDE vagy a CELF. Más piaci szereplők, melyeket a SIDE hol exportközvetítőkként, hol exportőr könyvkereskedőkként határoz meg ([53]), szintén foglalkoznak — marginális módon — exporteladással, közvetlenül a végső felhasználóknak, s ezek szerinte rendkívül marginális konkurenciát jelentenek a két általános exportközvetítő számára.

(182) A francia hatóságok részben osztoznak a SIDE elemzésében, ugyanakkor pontosítva, hogy azok az exportőr könyvkereskedők, amelyekre a panaszos utal, valójában szakosodott exportközvetítők. Ugyanakkor a potenciális konkurensek listáját kiegészítik azokkal a könyvkereskedésekkel, amelyek — többnyire alkalmi jelleggel — felvesznek rendeléseket külföldi könyvesboltoktól. Franciaország pontosítja, hogy immár az on-line könyvesboltokat is az általános exportközvetítők konkurensei közé kell számítani; a Bizottság e megjegyzést helytállónak ítéli meg, jóllehet egyelőre nem állnak rendelkezésre pontos számadatok az új technológiák felhasználása nyomán kialakult új piaci szegmensre vonatkozólag.

(183) Helyénvaló megjegyezni, hogy a SIDE a Bizottság rendelkezésére bocsátott bizonyos számszerű adatokat, melyek révén a panaszos a CELF által az érintett részpiacon elfoglalt „*domináns pozíciót*" ([54]) kívánta szemléltetni.

(184) A Bizottság, amint a (29) preambulumbekezdés emlékeztetett rá, e határozat keretében nem nyilatkozik meg a SIDE által a Szerződés 81. és 82. cikke alapján benyújtott panaszról, mivel ez a kérdés külön vizsgálat tárgyát fogja képezni. E tekintetben helyénvaló pontosítani, hogy a 2003. augusztus 7-én a Bizottság levélben értesítette a SIDE-t a panasz elutasítására vonatkozó előzetes szándékáról.

(185) Ugyanakkor a Bizottság az ügy másik ágáról kialakítandó végleges álláspontja megelőlegezésének szándéka nélkül emlékeztet arra, hogy a CELF mint szakmaközi vállalkozás abból a célból alakult meg — s ezt nem vitatják nevezetesen a harmadik felek véleményei sem —, hogy betöltse a szakma által elhanyagolt piacon támadt űrt. Tehát nem lehet meglepő, ha a vállalkozás által birtokolt piaci részesedés igen jelentősnek mondható.

([51]) Maga a SIDE is utal több írásban benyújtott megjegyzésében a könyvek exportjára felvett támogatásokra.

([52]) Lásd a (90) preambulumbekezdést.

([53]) Lásd a SIDE 1992. szeptember 7-én és 2002. december 9-én kelt leveleinek megjegyzéseit az „Aux amateurs du livre international"-ról.

([54]) Az említett statisztikák szerint a CELF piaci részesedése az 1992-ben elért 86,60 %-ról 2001-re 92,75 %-ra növekedett, ami azt jelentené, hogy a támogatás összege nincsen számottevő hatással a CELF piaci pozíciójára, tekintve, hogy a részére megítélt támogatások az 1996/1997-es év óta folyamatosan csökkentek.

(186) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a CELF az érintett piacon elfoglalt pozíciója nem áll közvetlen összefüggésben a szóban forgó támogatás odaítélésének kérdésével. A Bizottság mindössze annak a vizsgálatára szorítkozik, mennyiben tekinthető az exportközvetítés piacán nyújtott támogatás a Szerződés 87. cikke (3) bekezdése d) pontja fényében a közös piaccal összeegyeztethetőnek.

A „kis rendelések" fogalmának relevanciája az exportközvetítés területén

(187) A könyvek exportközvetítése kevéssé jelentős megrendelések ellátására irányuló tevékenység. A kiadók és a hagyományos terjesztők a hetvenes évek végén kivonultak erről a nem kellőképpen rentábilis piacról. Az exportközvetítés tehát mindent összevéve kis megrendelésekre vonatkozik.

(188) A SIDE és a francia hatóságok egybehangzó meghatározást adtak a szóban forgó kereskedelmi szolgáltatásról. Ezzel szemben álláspontjuk eltérőnek mutatkozik annak tekintetében, hogyan azonosíthatóak az exportközvetítés piacán belül azok a „kevésbé jelentős" megrendelések (pl. egy afrikai könyvesbolt megrendelése egy olcsó kivitelű könyvre), melyek teljesítése a többletköltségek miatt már semmiképpen nem rentábilis.

(189) A Kulturális Minisztérium a támogatást igénylő „kis megrendelések" értékküszöbét 500 FRF-ban (76,22 euro) állapította meg. A francia hatóságok mindig is hangsúlyozták, hogy egyes 500 FRF-nál kisebb összegre szóló megrendelések nyereségesnek, míg más ennél magasabb összegű rendelések veszteségesnek is bizonyulhatnak. Döntésük célja az volt, hogy találjanak egy olyan, gazdaságilag elfogadható módszert, amely arra tudja ösztönözni a piaci szereplőket, hogy teljesítsék az amúgy kevéssé rentábilis mivoltuk miatt elhanyagolt megrendeléseket.

(190) A Bizottság felhívta a panaszost és a francia hatóságokat, fejtsék ki a tevékenység nyereségességének problematikájával kapcsolatos álláspontjukat. E tekintetben nevezetesen arra kérte őket, írják le a kereskedelmi szolgáltatás megvalósítása során elvégzendő különböző feladatokat, rámutatva arra is, miben jelölhető meg adott esetben a kompenzálandó többletköltségek forrása.

(191) A francia hatóságok és a SIDE lényegében egybehangzóan írják le a megrendelések feldolgozási folyamatát; e folyamatot a SIDE ismerteti a III. mellékletben, s e leírást a francia hatóságok nem vitatják.

(192) A felek közötti nézetkülönbség lényegében a szolgáltatáshoz kapcsolódó nyereségesség kérdésére vonatkozik. A SIDE szemében minden egyes rendelés — jellegétől függetlenül — rentábilis. A francia hatóságok szerint egyes szolgáltatások nyilvánvaló módon nem térülnek meg, ami igazolja az általuk nyújtott támogatás létjogosultságát.

(193) A Bizottság e tekintetben megjegyzi, hogy a SIDE bizonyos állításainak összeolvasásakor azokban ellentmondásokat vél felfedezni. Ez a helyzet a következő két állítás esetében: *„a legvonzóbb ügyfelek azok, akik nagy mennyiségű megrendeléseket hoznak"*, illetve *„a kis megrendelések teljesítése egészében nyereségesebb, mint a jelentősebb megrendeléseké"*.

(194) A Bizottság arra a megállapításra jutott, hogy a SIDE és a CELF üzletpolitikája nem feltétlenül azonos típusú vevőkört céloz. A SIDE különösen az intézményes vevők iránt látszik érdeklődni, míg a CELF elsősorban a könyvkereskedő vevőkört részesíti előnyben. A SIDE vitatja ez utóbbi megállapítást. Ugyanakkor nem kívánt a Bizottság ezirányú felkérése ellenére sem részletesebb tájékoztatással szolgálni vevőkörének jellegére vonatkozólag. A panaszos írott megjegyzéseiben mindössze annyit tudatott a Bizottsággal, hogy 1991. és 2002. között 1308 ügyfele volt, és hogy vevőköre ugyanolyan típusú, mint a CELF-é.

(195) A benyújtott, egymással ellentmondó magyarázatok helytállóságának ellenőrzése végett a Bizottság a SIDE, illetve a francia hatóságok által közölt számadatokból összeállította az alábbiakban következő, 3a, 3b és 3c összehasonlító táblázatokat:

3a. táblázat

(az összegek euróban értendők)

1999	SIDE	CELF kis megrendelések	CELF kis megrendelések nélkül	CELF összes
Üzleti forgalom	818 297	329 204	10 027 299	10 358 503
Megrendelések száma	2 187	9 688	13 210	22 898
Rendelési tételek száma	27 470 / 27 978	21 978	263 080	285 058
Rendelt könyvek száma	88 163	26 996	575 593	602 589

(az összegek euróban értendők)

1999	SIDE	CELF kis megrendelések	CELF kis megrendelések nélkül	CELF összes
Megrendelők száma ([55])	Ismeretlen	2 171	718	2 889
Rendelésenkénti átlagos tételszám	13,07	2,26	20	12
Tételenkénti átlagos könyvszám	3,21	1,22	2	2
Rendelésenkénti átlagos példányszám	40,84	2,79	44	28
Eladott példányok átlagára	9,09	12,19	17	17
Rendelési tételek átlagos értéke	29,17	14,98	38	38
Ügyfélszámlák átlagos értéke	Ismeretlen	151,84	13 968	3 585

3b. táblázat

2000	SIDE	CELF kis megrendelések	CELF kis megrendelések nélkül	CELF összes
Üzleti forgalom	1 021 831	301 604,53	11 151 915	11 480 519
Megrendelések száma	2 069	8 763	12 565	21 448
Rendelési tételek száma	29 006	20 387	258 124	278 511
Rendelt könyvek száma	102 229	25 229	586 643	610 872
Megrendelők száma	Ismeretlen	2 007	631	2 638
Rendelésenkénti átlagos tételszám	14,97	2,32	20	13
Tételenkénti átlagos könyvszám	3,52	1,24	2	2
Rendelésenkénti átlagos példányszám	52,75	2,87	46	28
Eladott példányok átlagára	9,87	11,95	19	19
Rendelési tételek átlagos értéke	29,17	14,79	43	41
Ügyfélszámlák átlagos értéke	Ismeretlen	150,28	17 684	4 344

3c. táblázat

2001	SIDE	CELF kis megrendelések	CELF kis megrendelések nélkül	CELF összes
Üzleti forgalom	905 077	275 068	12 817 252	13 092 330
Megrendelések száma	2 137	7 702	12 195	19 897
Rendelési tételek száma	23 990	17 681	256 019	273 700
Rendelt könyvek száma	105 518	21 853	590 278	512 129
Megrendelők száma	Ismeretlen	1 659	835	2 494

([55]) A Bizottság sajnálattal veszi tudomásul, hogy a SIDE megrendelőinek számával, valamint egy megrendelői számla áltagos értékével kapcsolatban nem kívánt adatokkal szolgálni.

2001	SIDE	CELF kis megrendelések	CELF kis megrendelések nélkül	CELF összes
Rendelésenkénti átlagos tételszám	11,23	2,30	21	14
Tételenkénti átlagos könyvszám	4,27	1,24	2	2
Rendelésenkénti átlagos példányszám	47,97	2,84	48	31
Eladott példányok átlagára	8,66	12,59	22	21
Rendelési tételek átlagos értéke	37,73	15,56	50	48
Ügyfélszámlák átlagos értéke	Ismeretlen	165,80	15 360	5 250

(196) A Bizottság megállapítja, hogy a 3a., 3b. és 3c. táblázatokban szereplő adatok tanúsága szerint jóllehet a CELF az általa „kis megrendeléseknek" tekintett forgalmat leszámítva egy megrendelés alkalmával átlagosan hasonló mennyiségű könyvet ad el, mint a SIDE (1999-ben a CELF 44-et, a SIDE 41-et; 2000-ben a CELF 46-ot, a SIDE 53-at; 2001-ben a CELF 48-at, a SIDE 48-at), a CELF ugyanakkor nagy számú különösen kis mennyiségű megrendelést teljesít (melyek átlagosan három könyvnél kevesebbre szólnak, s átlagos értékük körülbelül 35 euro): 1999-ben 9 688-at, 2000-ben 8 763-at, 2001-ben pedig 7 702-et. Ebből következően összességében (lásd a „CELF összes" oszlopot) a CELF esetében a megrendelésenkénti átlagos példányszám egyértelműen kisebb, mint a SIDE esetében: a két vállalkozás 1999-ben átlagosan 28, illetve 41, 2000-ben 28, illetve 53, 2001-ben pedig 31, illetve 48 könyvet adott el megrendelésenként.

(197) A fentiekből az következik, hogy a CELF tevékenységét jellemzően meghatározza a különösen kicsi (átlagosan három könyvre szóló és mintegy 35 euro értékű) megrendelések nagy száma, ami világosan megkülönbözteti profilját a SIDE-étől, és kellő alapot képezhetett a szóban forgó támogatás nyújtásához.

A támogatást generáló tényezők vizsgálata: a „kis megrendelések programjához" kapcsolódó többletköltségek

(198) Miután megállapította, hogy a „kis megrendelések" kritériuma a támogatás nyújtásának igazolására alkalmas, releváns referenciatényező, a Bizottság rátért a francia hatóságok által közölt analitikus könyvelés elemzésére. Ezek a könyvelési adatok igazolják a „kis megrendelések" szegmensében felmerülő többletköltségek meglétét a CELF-nél. A francia hatóságok által a Bizottságnak átadott adatok az 1994-es évre vonatkoznak, melynek folyamán a CELF a Kulturális Minisztérium részéről összesen 2 000 000 millió FRF (304 900 euro) támogatásban részesült.

(199) A Bizottság az analitikus könyvelés 500 FRF-nál kisebb értékű kis megrendelésekre vonatkozó számadatait vizsgálta meg. A Bizottság tudomásul vette a francia hatóságok magyarázatát, mely jelzi, hogy a „kis megrendelések" értékének meghatározására alkalmazott 500 FRF-os értékküszöböt a tapasztalatok alapján állapították meg ([56]).

(200) A francia hatóságok bizonyítani kívánták azt a tényt, hogy a kis megrendelések feldolgozásával nyilvánvaló többletköltségek járnak. Ezt az érvelést egy költséganalízissel támasztják alá, mely a 4. táblázatban közölt és az 1994-es referenciaévre vonatkozó adatokra támaszkodik:

Megrendelés típusa	Kis megrendelés	Egyéb	Összesen
Üzleti forgalom (*)	2 419 006	48 148 971	50 102 869
Megrendelések száma	9 725	10 947	20 672
Megrendelt könyvek száma	24 933	442 740	467 673

(*) Francia frankban.

(201) Amint azt a III. melléklet részletesen ismerteti, egy megrendelés feldolgozása több különböző feladat elvégzését igényli:

a) a könyvkereskedő megrendelő lapjának átvételét;

b) a megrendelés egységesítését;

c) a megrendelés rögzítését;

d) a megrendelés továbbítását a kiadóhoz;

e) a könyvek átvételét;

f) minden egyes vevő számára egy fizikai hely — a „rekesz" — biztosítását, ahol az általa megrendelt könyveket tárolják;

g) a csomagolást.

([56]) Lásd a (112) és (113) preambulumbekezdéseket.

(202) A könyvelési adatok elemzése során megállapítható a fent felsorolt műveletekhez tartozó költségek alakulása. Egy 100 FRF összegű megrendelés elvileg ugyanannyi munkát igényel, mint egy 10 000 FRF összegű megrendelés.

(203) A francia hatóságok magyarázatai lehetővé tették a Bizottságnak, hogy felmérhesse a felmerülő költségeket, illetve azokat hozzárendelhesse a megrendelés feldolgozásához kapcsolódó különböző feladatokhoz. Egy megrendelés nyereségessége több tényezőtől függ, nevezetesen az érintett könyvek típusától és számától, a megrendelési lapon feltűntetett információk pontosságától, valamint a megrendelés teljesítése során felmerülő nehézségektől — a CELF esetében a megrendelések 20 %-a, a SIDE esetében 4,5 %-a tekinthető „nehezen" teljesíthetőnek ([57]). Ráadásul az 500 FRF-nál kisebb értékű megrendelések az esetek 67 %-ában kisiparos jellegű kiadók könyveire irányulnak ([58]). Végezetül a kis megrendelések velejárója az is, hogy nagy számú kis ügyfélszámla kezelésével jár.

(204) A kis megrendelésekkel magasabb költségek járnak, mivel a megrendelést felvevő vállalkozásnak a megrendelés összegétől függetlenül minden egyes esetben meg kell ismételnie ugyanazokat a fizikai műveleteket. Egy nagy számú kis megrendelést teljesítő vállalkozásnak működtetnie kell a megrendelés feldolgozása különböző fázisainak sokszori elvégzésére alkalmas vállalati szervezetet és viselnie kell az avval járó többletköltségeket.

(205) A francia hatóságok magyarázatuk szerint minden egyes műveletre egy szorzószámot alkalmaztak. Számításaik során figyelembe vettek minden egyes, a műveletek során felmerülő feladatot, a IV. mellékletben leírtaknak megfelelően.

(206) A Franciaország által közölt információk alapján a Bizottság azt a következtetést vonta le, hogy az 1994-ben a kis megrendelésekből adódó többletköltségek összege 4 446 706 FRF volt. Az 500 FRF-nál kisebb összegű megrendelésekből álló éves üzleti forgalom összege ugyanebben az időszakban 2 419 006 FRF. Az erre az évre eső támogatás összege 2 000 000 FRF. Mindezekből az következik, hogy a szegmens éves üzleti eredménye —27 700 FRF.

Árbevétel	2 419 006 FRF
Támogatás	2 000 000 FRF
Összes bevétel	4 419 006 FRF
Feldolgozási költségek	— 4 446 706 FRF
Üzleti eredmény	— 27 700 FRF

(207) A Bizottság mindezek alapján arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a 2 000 000 FRF összegű támogatás nem minősül a kis megrendelések feldolgozásából adódó többletköltségek túlkompenzálásának.

([57]) A százalékos arányok a francia hatóságok (CELF), illetve a SIDE (SIDE) közléséből származnak.

([58]) A nagy könyvkiadók elvileg jelentősebb megrendeléseket vonzanak; kiadványaik között gyakran szerepelnek a „nagyközönségnek" szánt, általában nagy mennyiségben eladott művek.

(208) A Bizottság az 1994-es referenciaévről közölt adatok relevanciájának megvizsgálása céljából kiegészítő információkat kért a francia hatóságoktól a CELF kis megrendelések teljesítésére irányuló tevékenységéről más időszakokra vonatkozólag is. A Franciaország által átadott dokumentumok és magyarázatok tanúsága szerint a kis megrendelések szegmensének struktúrája (a kis megrendelések száma az üzleti forgalomhoz viszonyítva, a megrendelt könyvek teljes mennyisége, a teljesített megrendelések száma, a vevők száma, a rendelési tételek mennyisége, stb.) évről évre állandó maradt. Mindezek alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az 1994-es évre vonatkozó adatok ésszerű referenciaalapot szolgáltatnak a Bizottság értékeléséhez.

(209) A Bizottságnak módja nyílt a bemutatott szerződések alapján megbizonyosodnia arról is, hogy a fel nem használt támogatási összegek minden esetben levonásra kerültek a következő évi támogatásból. A támogatás tehát nem szolgálhatta a CELF egyéb kereskedelmi tevékenységeinek finanszírozását, a SIDE, valamint több, az eljárás folyamán megnyilatkozó harmadik fél állításaival ellentétben.

(210) A valóságban a támogatás évről évre a CELF által közölt könyvelési adatok — köztük a „kis megrendelések" programjából adódó többletköltségeket igazoló elszámolás — alapján lett folyósítva. A támogatás összegét tehát nem használhatták fel rendeltetésétől eltérő célokra.

A SIDE által megállapított hibák értékelése

(211) A SIDE legutóbbi megjegyzéseiben felhívta a Bizottság figyelmét arra, hogy a francia hatóságok által az eljárás második szakasza folyamán a többletköltségek igazolására a Bizottságnak átadott könyvelési adatok bizonyos hibákat tartalmaznak. A problémáról tájékoztatták a francia hatóságokat is, s azok benyújtották a Bizottságnak a szükséges magyarázatokat.

(212) A SIDE megállapította, hogy a francia hatóságok felcserélték a telefaxon, illetve levélben leadott megrendelések százalékos arányát. A Bizottság megvizsgálta az adatok felcserélésének pénzügyi hatását, mely egy kis megrendelés esetében könyvenként 0,24 euro összeget jelent. Ez az eltérés nem képvisel olyan nagyságrendet, amely befolyásolhatná Franciaország kompenzációs mechanizmusának jogszerűségét.

(213) Ami a SIDE másik, a CELF üzleti forgalmáról a francia hatóságok által közölt első könyvelési adatok pontatlanságaira vonatkozó megjegyzését illeti, a Bizottság megerősíti, hogy a francia hatóságok már az eljárás kezdetén, 1996-ban önmaguk elvégezték a szükséges helyesbítéseket, és hogy következésképpen a SIDE legutóbbi megjegyzéseiben is megismételt állításai nem megalapozottak.

(214) A számadatokban tapasztalható másik eltérés magyarázata az, hogy az egyik esetben pusztán a könyvek eladásából származó jövedelemre történik utalás (2 284 536 FRF), míg a másik esetben a közölt összeg (2 535 818 FRF) a könyvek, valamint a kapcsolódó termékek (csomagolás, biztosítás és szállítás) által együttesen generált jövedelemnek felel meg.

(215) A SIDE felfedezni vélt bizonyos „torzulásokat" az analitikus könyvelés és a főkönyvi könyvelés között is, a bérekre vonatkozó adatok tekintetében. A francia hatóságok pontosítják, hogy e különbségek magyarázata az, hogy az adóíveken szereplő szociális terhek összegénél egyes adótípusok nincsenek feltüntetve, holott azok közvetlenül a bérekhez kapcsolódnak. A Bizottság a közölt könyvelési dokumentumok alapján megbizonyosodhatott ezen magyarázat pontosságáról.

(216) A Bizottság következésképpen úgy ítéli meg, hogy a SIDE kiegészítő észrevételei a francia hatóságok által az eljárás megindításakor, 1996-ban közölt könyvelési adatok pontatlanságáról nem olyan természetűek, hogy befolyásolják a Bizottság értékelését a kis megrendelésekből adódó többletköltségeket igazoló könyvelési adatok helytálló mivoltának tekintetében.

A CELF által vállalt kötelezettségek

(217) A Bizottság a panaszos által benyújtott dokumentumok elemzése alapján arra a megállapításra jutott, hogy a CELF kínálata jóval szélesebb, mint a SIDE által kínált választék (a CELF 3 000 kiadó könyveit kínálja, míg a SIDE mindössze 200-ét).

(218) A Bizottság tudomásul vette ezt (a többletköltségek kiszámításánál egyébként figyelmen kívül hagyott) tényelemet és megjegyzi, hogy a CELF e bővített kínálatot a Kulturális Minisztérium elvárásai nyomán alakította ki, mely a francia nyelvű könyvek lehető legszélesebb körű terjesztésének biztosítására törekszik. A SIDE — jóllehet a vállalkozás közlése szerint minden típusú megrendelést teljesíteni tud — kínálatának kialakításakor, teljesen jogszerűen, nem tartotta szem előtt e kulturális célkitűzést.

(219) A francia hatóságok hozzáteszik, hogy a CELF gyakran kényszerült arra, hogy pénzügyi kockázatokat vállaljon. Így szállításait nem függesztette fel bizonyos válság sújtotta országok, mint Algéria vagy — a közelmúltban — Argentína felé. Hasonlóképpen nyújtott szolgáltatásokat egyes, a COFACE garanciájában nem részesülő országokban is.

(220) A SIDE legitim módon felvállalja kereskedelmi döntéseit, és jelzi, hogy tevékenységét nem kívánja kiterjeszteni az olyan, nehézségekkel küszködő régiókra, mint Fekete-Afrika vagy a COFACE által nem lefedett országok. A SIDE pontosítja, hogy a hasonló döntések az egyes vállalkozások kereskedelmi fejlesztési stratégiájának részei és hogy a SIDE a maga részéről más utat választott.

iii. *A SIDE által kifogásolt ügyfélpolitikával kapcsolatos bizottsági vizsgálat eredménye*

A SIDE ügyfeleinek átpártolása a CELF-hez

(221) A Bizottság — nevezetesen a SIDE által benyújtott magyarázatok és dokumentumok elemzése alapján — megállapította, hogy a SIDE megrendelői köre átpártolásával kapcsolatos állításai nem megalapozottak.

(222) A Bizottság felhívta a SIDE-t, hogy igazolja megrendelői körének elpártolására vonatkozó állításait, melynek okát a támogatásoknak köszönhetően „kizárólag a CELF számára megvalósítható" előnyös árajánlatokban jelöli meg. A SIDE e tekintetben egy igen terjedelmes dokumentumot ([59]) nyújtott be, melynek adatai ebben a formában használhatatlannak bizonyultak a Bizottság számára, nevezetesen mivel az említett folyamatok egyáltalán nem jelennek meg benne. A Bizottság kiegészítő magyarázatokat kért a SIDE-től e kérdés kapcsán, melyekben az utóbbi nevezetesen közölte ([60]), hogy egy bizonyos ügyfél, a „Milánói francia könyvesbolt" az 1987/1988-as év folyamán fokozatosan lemondott a SIDE szolgálatairól és átpártolt a CELF-hez, mert a CELF vonzóbb árkedvezményeket kínált neki.

(223) A francia hatóságok válaszul azzal érveltek, hogy az olaszországi piac közismerten verseny-beállítottságú és hogy ezen túlmenően a CELF-nek az említett könyvesbolttal bonyolított üzleti forgalma csak 1999-től, tehát jóval a SIDE által említett időszak után mutat jelentős növekedést.

(224) A Bizottság megállapíthatta, hogy a SIDE által idézett többi példa sem tűnik helytállóbbnak ([61]). Az egyik SIDE által idézett könyvkereskedés, a madridi Grupoldis könyvesbolt például soha nem számított a CELF jelentős vevői közé, míg az idézett japán könyvesboltok valójában nagy ügyfélszámlával rendelkező ügyfelek, ezért a „kis megrendelések" piaci szegmensében nem érintettek.

(225) Ezen túlmenően a SIDE által közölt árkedvezmény-lista nem olyan természetű, amely igazolni tudná, hogy a SIDE által kínált árkedvezmények kevésbé lennének vonzóak, mint a CELF árkedvezményei. A Bizottság megállapítja, hogy a 28 kiadó közül, melyeket a SIDE állítása szemléltetésére kiválasztott, 16 esetében a SIDE szolgál kedvezőbb ajánlatokkal, és mindössze 12 esetében a CELF ([62]). Ez a különbség még jelentősebbnek mutatkozik, ha a Bizottság számításba veszi, hogy a SIDE egy könyv több mint tíz példányban történő megrendelése esetén további 5 százalékpont kedvezményt biztosít, mivel ebben az esetben a CELF mindössze 6 kiadó könyveit kínálja kedvezőbb feltételekkel, mint a SIDE, amely 22 kiadó könyveit.

(226) A Bizottság tehát úgy ítéli meg, hogy azon állítás valóságossága, mely szerint a SIDE megrendelői köre a CELF által ügyfeleinek kínált vonzó árkedvezmények következtében átpártolt volna a CELF-hez, nem bizonyosodott be.

([59]) „A Kulturális Minisztérium által a CELF részére 1980. április 1. és 1996. március 31. között folyósított támogatások következtében a SIDE-t ért károk meghatározása" című dokumentum.

([60]) A SIDE ezenkívül öt másik példát is idéz.

([61]) A francia hatóságok cáfolják a SIDE egyéb példáinak helytálló voltát is.

([62]) A SIDE által eredetileg benyújtott dokumentum a CELF által a forgalmi adókat is magába foglaló franciaországi ajánlott árakra vonatkozó kedvezményekre hivatkozott, holott az exporteladásokban alapul vett árak nem tartalmaznak forgalmi adót. A Bizottság összevetése az ily módon helyesbített árlista alapján készült.

A CELF megrendelői körének átpártolása a SIDE-hez

(227) Amint arról a (69) preambulumbekezdésben már említés történt, a SIDE a Bizottsághoz írott 2002. augusztus 12-i levelében azt állítja, hogy a CELF legalább két éve elrettentő feltételeket szab a „kis ügyfélszámlás" megrendelőknek. A SIDE érvelése szerint „ez a politika csak tovább torzítja az egyenlőtlen versenyt, e feltételek mellett ugyanis a CELF egyes, <kis ügyfélszámlás korábbi ügyfelei most a SIDE-hez fordulnak (…). Ugyanakkor a SIDE számára nyilvánvaló, hogy a legvonzóbb ügyfelek azok, akik nagy mennyiségű megrendeléseket hoznak (…)".

(228) A Bizottság megállapítja, hogy először is a kifogásolt ármódosításokra ([63]) olyan időszakban került sor, amikor a szóban forgó támogatás már megszűnt és/vagy igen jelentős mértékben lecsökkent, tehát akkor, amikor a CELF kénytelen volt alternatív megoldások után nézni, hogy továbbra is eleget tudjon tenni a beérkező kis megrendeléseknek.

(229) A Bizottság összevetette a két vállalkozás számadatait ([64]), és megállapítja, hogy azokban semmilyen olyan tényelemet nem talált, amely megerősíthetné a SIDE állításait az általa kifogásolt közelmúltbeli ügyfélmozgásokkal kapcsolatosan. A Bizottság nem tapasztalja, hogy a SIDE által kiállított számlák száma növekedett volna az adott időszakban. A SIDE 1999-ben 2 187, míg 2000-ben 2 137 számlát állított ki; ami a vevők számát illeti, a Bizottság emlékeztet rá, hogy nem áll módjában összehasonlítani az adatokat, mivel a SIDE nem adott erre vonatkozó tájékoztatást.

(230) A Bizottság nem talál arra utaló tényelemeket sem, hogy a SIDE által teljesített „kis megrendelések" száma nőtt volna azóta, amióta a CELF nem részesül állami támogatásban. Ellenkezőleg, a SIDE által közölt számadatok azt mutatják, hogy az egy megrendelésre eső könyvek átlagos száma emelkedett: 1999-ben átlag 40,31, 2001-ben átlagosan 49,38 könyv szerepelt egy számlán, miközben a CELF-től állítólag a SIDE-hez átpártolt megrendelői kör jellege miatt a megrendelésenkénti átlagos példányszámnak csökkennie kellett volna.

(231) Végezetül a Bizottság megjegyzi, hogy a SIDE által rendelési tételenként eladott példányok átlagos száma továbbra is magasabb, mint a CELF által eladott átlagos tételenkénti példányszám, mégpedig a CELF tevékenységének egészét, s nem csupán a kis megrendeléseket tekintve. Következésképpen a támogatás megszüntetése nem vonta maga után a CELF megrendelői körének a SIDE-hez történő átpártolását.

(232) Mindent összevéve az állami támogatás elemzésében egyedül a támogatás versenytorzító hatása releváns tényező; a támogatás csökkentésével és/vagy megszüntetésével járó, a SIDE által negatívnak ítélt hatások nem relevánsak.

A Bizottság végkövetkeztetése a megrendelői kör átpártolásával kapcsolatosan

(233) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy figyelemmel a SIDE, illetve a francia hatóságok által közölt adatokra, a támogatás megszüntetésének egyetlen látható következménye a CELF által teljesített kis megrendelésekhez kapcsolódó üzleti forgalom csökkenése, valamint a megrendelők számának érezhető visszaesése (-17,34 % 1999, illetve 2001 között), amint azt az alábbi 5. táblázat szemlélteti:

5. táblázat — A „kis megrendelések és kis ügyfélszámlák" szegmensének alakulása

A francia hatóságok által közölt információk

Év	Üzleti forgalom Kis megrendelések (euro)	Tendencia	Megrendelők száma	Tendencia
1999	329 204		2 171	
2000	301 605	-8,38 %	2 007	-7,55 %
2001	275 068	-8,80 %	1 659	-17,34 %

(234) A Bizottság ezen túlmenően úgy ítéli meg, hogy a SIDE megjegyzései ellentmondanak saját korábbi állításainak, melyek szerint csak a kereskedelmi szolgáltató által feldolgozott rendelési tételek számát kell figyelembe venni, míg a kiadott számla végösszege a nyereségesség szempontjából közömbös. Ha ez valóban így van, a SIDE-nek semmi oka arra, hogy a CELF korábbi megrendelői körének átpártolását (ami ráadásul a közölt adatokból nem is kimutatható) az általa elszenvedett versenytorzulást növelő tényezőnek tekintse ([65]). Ezen túlmenően a Bizottság megállapítja, hogy a SIDE ellentmondásba kerül önmagával, amikor 2002. december 9-én kelt megjegyzésében jelzi, hogy *„…a kis megrendelések teljesítése egészében nyereségesebb, mint a jelentősebb megrendeléseké"*.

([63]) Franciaország nem vitatja a CELF ármódosításait, és jelzi, hogy ez utóbbi a támogatás csökkenése miatt kénytelen volt átmenetileg felülvizsgálni a „kis ügyfélszámlákra" vonatkozó árait.

([64]) Lásd még a 3a., 3b. et 3c. táblázatokat.

([65]) A SIDE e kérdéshez fűzött megjegyzéseiben így fogalmaz: „Egyértelmű, hogy a legvonzóbb ügyfelek azok, akik nagy mennyiségű megrendeléseket hoznak — ez nem azt jelenti, hogy a többi megrendelés ne térülne meg, hanem egyszerűen csak azt, hogy mint minden kereskedelmi vállalkozás esetében, e téren is kívánatosabb olyan ügyfelekkel dolgozni, akik jelentős üzleti forgalmat generálnak".

(235) A 6. táblázat, melyet a Bizottság a francia hatóságok és a SIDE által közölt adatok alapján állított össze azt mutatja, hogy nincs közvetlen összefüggés a SIDE üzleti forgalmának csökkenése, illetve növekedése, valamint a CELF-nek juttatott támogatás növelése, illetve csökkentése között.

6. táblázat

Referenciaév	A CELF-nek nyújtott támogatás (euro)	A SIDE üzleti forgalmának tendenciája	Támogatás tendenciája
1990	304 900	—	—
1991	373 500	+	+
1992	422 280	-	+
1993	382 650	+	-
1994	304 900	-	-
1995	304 900	-	=
1996	304 900	-	=
1997	243 920	-	-
1998	182 940	+	-
1999	121 960	-	-
2000	60 980	+	-
2001	38 110	-	-
2002	0	-	0

(236) A CELF, illetve a SIDE által közölt számadatok alapján a Bizottság arra a megállapításra jutott, hogy a CELF-nek folyósított támogatás szintje nincs közvetlen hatással a piac egyetlen másik általános exportközvetítője, a SIDE tevékenységére és üzleti eredményére ([66]). Példaként idézhető, hogy a SIDE üzleti forgalma több éven át csökkenő tendenciát mutatott, jóllehet a CELF-nek nyújtott támogatás is folyamatosan csökkent.

(237) A Bizottság ezen túlmenően azt is megállapította, hogy a CELF-nek nyújtott támogatás megszüntetésének a piacra tett egyetlen látható és jelentős hatása a CELF által teljesített „kis megrendelések" üzleti forgalmának visszaesése, valamint a „kis ügyfélszámlák" számának csökkenése.

(238) A Bizottság a közölt számadatokra hivatkozva megállapítja, hogy a támogatás nélkül a CELF a kereslet egy részét, úgy tűnik, nem tudja kielégíteni, miközben a SIDE nem igyekszik betölteni a piacon keletkezett hiányt.

(239) A Bizottság ezen túlmenően azt is megállapíthatta, hogy az 1994—2001 közötti időszakban folyósított állami támogatás összege nem fedezte a „kis megrendelések programja" deficitjének egészét és e támogatás ugyanakkor a CELF globális üzleti forgalmának csak viszonylag csekély részét — 1994-ben 3,95 %-át, míg 2001-ben mindössze 0,29 %-át — képviselte ([67]).

(240) A fentiek során elemzett tényelemek összessége alapján megállapítható, hogy a vitatott támogatás az exportközvetítői tevékenységnek csupán egy rendkívül marginális részét érintik, melyet a jelek szerint a támogatás híján a piaci szereplők nem látnának el. A Bizottság azt is megállapította, hogy a Franciaország által nyújtott támogatás nem jelenti a kérdéses tevékenységgel járó költségek mértéken felüli kompenzációját.

(241) A Bizottság emlékeztet arra is, hogy amint arról a (132) és azt követő preambulumbekezdésekben említés történt, a közösségi szinten megmutatkozó versenytorzító és kereskedelemre gyakorolt hatás a vizsgált esetben rendkívül korlátozott. A Bizottságnak mindezekre az tényelemekre tekintettel kell lennie, amikor a támogatásnak a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésével való összeegyeztethetőségét értékeli, ahogy azt a Bíróság is világosan jelzi a Ladbroke Racing Ltd kontra Bizottság ügyben hozott 1998. január 27-i ítéletében ([68]).

(242) Mindezekből következik, hogy a CELF-nek a „kis megrendelések programja" keretében nyújtott állami támogatás nem volt olyan természetű, hogy a versenyt, illetve a kereskedelmet a közösségi érdekkel ellentétes mértékben befolyásolja. A francia hatóságok fellépése a kitűzött céllal arányos volt, és kizárólag arra irányult, hogy a kedvezményezett vállalkozás a nyereségesség szempontját mellőzve kielégíthesse a kereslet egy olyan részét, amelyet más esetben figyelmen kívül hagyott volna.

([66]) A Bizottság emlékeztetőül felhívja a figyelmet arra, hogy két másik vállalkozás — a Servedit és az École des Loisirs — is részesült a szóban forgó támogatással azonos jellegű célzott támogatásban.

([67]) E tekintetben lásd még a II. mellékletet.

([68]) T-67/94 sz. ügy, EBHT II—1. o. Lásd különösen a 150. és 162. pontokat.

B. *A SZERZŐDÉS 86. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK ALKALMAZHATÓSÁGA*

1. A FRANCIA HATÓSÁGOK ÁLLÁSPONTJA

(243) A francia hatóságok kitartanak amellett az 1998-ban kifejtett ([69]) álláspontjuk mellett, hogy a CELF közfeladat ellátására kapott megbízatást, és ennek következtében a vitatott intézkedést a Szerződés 86. cikke (2) bekezdése rendelkezéseinek fényében kell értékelni, mely a következőképpen rendelkezik: *„Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások olyan mértékben tartoznak e szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel”.*

(244) A francia hatóságok e tekintetben több törvényrendelet szövegére hivatkoznak ([70]), melyek szerintük alkalmasak a CELF-re bízott feladathoz kapcsolódó általános gazdasági érdekek természetének bemutatására.

(245) A francia hatóságok jelezték, hogy az említett jogszabályok alapján a Könyv- és Olvasásügyi Igazgatóság 2001-ig évről évre szerződést kötött a CELF-fel, mely meghatározta a Minisztérium és a CELF közötti együttműködés céljait, valamint a felek kölcsönös kötelezettségvállalásait.

(246) A francia hatóságok több hasonló szerződést átadtak a Bizottságnak. A legkorábbi, 1991. április 25-én kelt szerződés 1. cikkében az áll, hogy *„a minisztérium támogatást nyújt a CELF-nek a külföldre szállítandó kis könyvrendelések összegyűjtésének tevékenységéhez…”*. Egy másik, 1997. október 23-án kelt szerződésben — nyilvánvalóan első alkalommal — említés esik arról, hogy *„a minisztérium támogatást nyújt a CELF-nek a kis megrendelésekhez kapcsolódó közfeladatból eredő működési költségekhez”*. A későbbiekben kötött szerződések tartalma 2001-ig változatlan marad, eltekintve a támogatás összegétől.

2. A BIZOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE

(247) A Bizottság e határozatban már kinyilvánította azon végkövetkeztetését, hogy a CELF javára nyújtott támogatás a Szerződés 87. cikke (1) bekezdése szerinti állami támogatás, és hogy a Szerződés 87. cikke (3) bekezdése d) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethető intézkedés. Ebből következik, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően ([71]) a Bizottságnak nem szükséges a CELF támogatott tevékenységét a továbbiakban a Szerződés 86. cikke (2) bekezdésének tükrében is megvizsgálnia. Ezt az álláspontot a Bíróság is megerősítette 2000. június 22-én kelt ítéletében ([72]), amelyben a Bíróság arra a végkövetkeztetésre jut, hogy a Szerződés 86. cikke (2) bekezdése alapján igazolt támogatást is be kell jelenteni a Bizottságnak. Mindezek után nem szükséges meghatározni, vajon a CELF-nek nyújtott támogatás a Szerződés 86. cikke (2) bekezdése szerinti támogatás-e.

(248) A Bizottság megjegyzi, hogy időközben az Altmark-ügyben hozott 2003. július 24-i ítéletében ([73]) a Bíróság pontosította, hogy egy általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével megbízott vállalkozásnak nyújtott támogatás milyen körülmények között nem minősül állami támogatásnak. A Bizottság megállapítja, hogy a vizsgált esetben ezek a feltételek nem teljesülnek. Először is a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az Altmark-ítélet 89. pontjában álló feltétel nem teljesült, mivel a támogatás jogi alapja nem tartalmaz kifejezett hivatkozást a CELF-re. Másodsorban a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az intézkedés nem felel meg idézett ítélet 90., a kompenzáció kiszámításának alapjául szolgáló paraméterek előzetes rögzítéséről szóló pontjában lefektetett feltételeknek sem, jóllehet a támogatás mértéke egészében nem haladta meg a kis megrendelések teljesítéséhez kapcsolódó költségek kompenzálásához szükséges összeget.

VI. **VÉGKÖVETKEZTETÉS**

(249) Figyelemmel a fentiekben foglaltakra megállapítható, hogy a szóban forgó támogatás megfelel a Szerződés 87. cikke (3) bekezdése d) pontja rendelkezéseiben foglalt követelményeknek, mivel a kitűzött kulturális céllal arányos intézkedésnek minősül. A Bizottság megállapította, hogy az intézkedés nem olyan természetű, hogy a közösség érdekével ellentétes mértékben befolyásolja a versenyt, illetve a kereskedelmet,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Franciaország által a Coopérative d'exportation du livre français (CELF) javára 1980. és 2001. között a francia könyvek kis mennyiségű megrendeléseinek teljesítéséhez nyújtott támogatás a Szerződés 87. cikke (1) bekezdése szerinti támogatás. Mivel Franciaország elmulasztotta a tervezett intézkedésről annak végrehajtása előtt értesíteni a Bizottságot, a támogatás nyújtása jogellenes volt. A támogatás ugyanakkor a Szerződés 87. cikke (3) bekezdése d) pontja alapján a közös piaccal összeegyeztethető.

([69]) Lásd a (24) preambulumbekezdést.
([70]) Lásd a (102) preambulumbekezdést.
([71]) A Bíróság 1994. március 15-i ítélete, C- 387/92 sz., Banco Exterior de España kontra Ayuntamiento de Valencia ügy, EBHT I-0877. o.
([72]) Lásd a (24) és azt követő preambulumbekezdéseket.
([73]) C-280/00 sz., Altmark Trans GmbH és Regierungspräsidium Magdeburg kontra Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH ügy, EBHT I-7747. o.

2. cikk

E határozat címzettje Franciaország.

Kelt Brüsszelben, 2004. április 20-án.

a Bizottság részéről
Mario MONTI
a Bizottság tagja

I. MELLÉKLET

Az 1980 óta nyújtott támogatások összegét bemutató táblázat (euro)

1980	91 470
1981	91 470
1982	205 510
1983	164 640
1984	137 200
1985	141 780
1986	248 490
1987	214 950
1988	213 430
1989	259 160
1990	304 900
1991	373 500
1992	422 280
1993	382 650
1994	304 900
1995	304 900
1996	304 900
1997	243 920
1998	182 940
1999	121 960
2000	60 980
2001	38 110
2002	0

II. MELLÉKLET

A CELF költségeihez nyújtott kompenzáció fokozatos csökkentése

A francia hatóságok által közölt adatok

Év	A támogatás összege (euro)	Összes költség	Kompenzáció százalékos aránya
1994	304 900	683 788	44,59 %
1995	304 900	697 177	43,73 %
1996	304 900	624 206	48,85 %
1997	243 920	680 023	35,87 %
1998	182 940	664 783	22,63 %
1999	121 960	635 577	19,19 %
2000	60 980	572 670	10,65 %
2001	38 110	509 048	7,49 %
2002	0	0	0

III. MELLÉKLET

A megrendelés teljesítésének folyamata

A Side megjegyzéseiből kiemelt tényelemek

Új megrendelő

a) Bemutatkozó dosszié elküldése a vevőnek, benne:
   – az általános eladási feltételekkel (e-mailen, faxon vagy levélben)
   – az ügyfélszámla megnyitásához szükséges űrlappal (e-mailen, faxon vagy levélben)

b) Az ügyfélszámla-nyitási űrlap beérkezése után a megrendelő fizetőképességének ellenőrzése a COFACE-nál.

c) A számla megnyitásának nincs akadálya: az ügyfélszámla megnyitása

d) A számla megnyitása problematikus: a megrendelés csak az előzetes költségfelmérés alapján kiállított számla kifizetése után teljesíthető)

Ügyfélszámlával rendelkező megrendelő

a) A megrendelő azonosítása (nevezetesen számlaszáma alapján)

   A rendelt termék azonosítása (kikeresés a 640 000 címet — könyveket, audio-kazettákat, CD-felvételeket és CD-romokat — tartalmazó adatbázisban)

   Adatrögzítés; az azonosított termék rögzítése; a mennyiség, a megrendelés időpontja, a megrendelő azonosító kódja adatainak rögzítése, a rögzített adatok véglegesítése.
   – Ha több rendelési tétel van, az egész művelet megismétlése.
   – Lehetőség van a megrendelés szállítási módjának módosítására, a megrendelő kívánságának megfelelően.

b) A megrendelt könyv nem szerepel az adatbázisban.
   – A termék adatainak manuális rögzítése

     A cím, a szerző neve; az ISBN-szám, a kiadó és a szállító feltűntetése

c) Minden rögzített könyvmegrendelés automatikusan generál egy „szállítói” megrendelést

d) A szoftver automatikusan továbbítja a megrendelést a rendszerben szereplő és azonosító kóddal rendelkező szállítóknak.

e) A megrendelő lap automatikus kinyomtatása, melyet faxon, levélben vagy futárszolgálat útján juttatnak el az érintett szállítóhoz.

Az áru átvétele

a) A rendelt áru leszállítása — postai úton vagy futárszolgálat útján

b) A számla vagy megrendelő lap, illetve a csomag tartalma közti egyezés ellenőrzése,

c) Belépés az áruátvételi szoftverbe, amely lehetővé teszi a megrendelt áru és címzettje azonosítását,

d) Az esetleges reklamáció automatikusan továbbításra kerül a szállítóhoz

e) A számítógép kinyomtatja az egyes megrendelők részére érkezett könyvek listáját, valamint a megrendelő „rekeszének” számát.

f) Amikor a megrendelés összeállt, illetve megszületik a döntés egy adott megrendelő által rendelt könyvek útnak indításáról, a csomag előkészítése a küldésre. A súly, valamint adott esetben a szállítási költség feltűntetése a csomagon.

Számlázás és csomagfeladás

a) A számla kinyomtatása automatikusan történik, akárcsak a küldési jegyzéké. A szállítás a megrendelő által megjelölt módon történik. A számla bevitele a cégkönyvelésbe ugyancsak automatikusan történik. A számla postai úton kerül elküldésre a megrendelőnek.

b) A számlakimutatások minden hónap végén kerülnek kinyomtatásra, melyek alapján az egyes ügyfelek fizetési határidőinek megfelelően beérkeznek a kifizetések. Jelen esetben feltételezzük, hogy az érintett ügyfelek eleget tesznek kötelezettségeiknek.

c) Fizetési mód: hitelkártya — A jelentősebb összegek kifizetése banki átutalással vagy csekkel, ritkább esetben hitellevél útján történik.

IV. MELLÉKLET

A CELF analitikus könyvelési adatainak vizsgálata — 1994

a francia hatóságok által közölt információk alapján

Számadatok frankban és euróban

	FRF	euro
Könyvek beszerzési költségei	**2 068 293**	**315 309**
– Vételár	2 026 011	308 863
– Szállítás és futárszolgálat	42 282	6 446
Személyzeti költségek	**1 670 963**	**254 737**
– Átvétel (könyveké) közvetlen munkaerő	217 641	33 179
– Csomagolás közvetlen munkaerő	53 409	8 142
– Kereskedelmi osztály közvetlen munkaerő		
– 1. kategória	149 770	22 832
– 2. kategória	157 627	24 030
– 3. kategória	49 390	7 529
– Bérköltségek — általános szolgáltatások	1 022 285	155 846
– Bérköltségek — marketing	20 841	3 177
Általános költségek	**518 926**	**79 110**
– Csomagolóanyagok	14 770	2 252
– Irodai kellékek	183 784	28 018
– Szállítási költségek (eladás)	148 056	22 571
– Eladási jutalék	36 540	5 570
– Telefon- és táviratköltségek	29 103	4 437
– Pénzügyi költségek	26 294	4 008
– Hitelbiztosítási díjak	20 929	3 191
– Tárgyi eszközök amortizációja	20 609	3 142
– Egyéb	38 841	5 921
Elkülönülő fix közvetett költségek	**188 524**	**28 740**
– Iparűzési adó	14 064	2 144
– Tartalékképzés	51 890	7 911
– Külső szolgáltatások	66 828	10 188
– Rendkívüli költségek	46 733	7 124
– Egyéb	9 009	1 373
Költségek összesen	4 446 706	677 896

Alkalmazott átváltási árfolyam: 1 euro = 6,55957 FRF

Megjegyzések és magyarázatok

(1) *Beszerzési és szállítási költségek (futárszolgálatot is beleértve):* Ez a költségtétel az érintett tevékenységek összköltsége, vagyis 38 795 874 FRF (5 914 393 euro), valamint a könyvek száma alapján lett meghatározva. Ha ezt az összeget elosztjuk a könyvek számával, megkapjuk az egy könyvre eső költséget. A CELF által eladott könyvek mennyisége 1994-ben 467 673 darab kötet volt; következésképpen az egy könyvre eső költség összege 82,95 FRF (12,65 euro). A kis megrendelésekre vonatkozó beszerzési és szállítási költség meghatározása az egy könyvre eső költség, valamint a kis megrendelésekben eladott könyvek számának megszorzásával történik, ami alapján az érintett összeg 2 068 293 FRF (315 309 euro) a kis megrendelések esetében.

(2) *Személyzeti költségek:* E költségtételre egy 3-szoros szorzószámot alkalmaztak (az eladott könyvek alapján), mivel a „kis megrendelések" átvétele bizonyos, e rendeléstípus sajátosságaiból adódó nehézségeket generál. A nagy kiadóktól vagy terjesztőktől érkező könyvek átvétele automatikusan történik, az EAN-kód segítségével, amely lehetővé teszi a könyvek optikus úton történő gépi azonosítását. Ezzel szemben a kis könyvkiadók által kiadott könyveken gyakran nem szerepel vonalkód, ami manuális azonosítást tesz szükségessé.

A nagy kiadók egyebekben párizsi viszonteladóiknak a szakmaközi megegyezéssel meghatározott szállítási átalányköltséggel szállítják könyveiket, aminek összege 0,75 FRF/kg, miközben a kis terjesztőktől érkező csomagok esetében a futárszolgálat költsége 6,5 FRF/kg. A külföldi könyvkereskedők számláján e tétel átalányjellegű, ami az utóbbi beszerzési forrás esetében a haszonkulcs csökkenését eredményezi.

A kis megrendelésekre alkalmazott 3-as szorzószám lehetővé teszi az ilyen típusú megrendelések teljesítésével járó valós költségek megjelenítését az analitikus könyvelésben.

(3) *Csomagolás:* A közvetlen munkaerővel járó költség a könyvek száma alapján lett meghatározva.

(4) *Kereskedelmi osztály:* A közvetlen munkaerő költsége egy 3-szoros szorzószám alkalmazásával lett meghatározva, a kis megrendelések feldolgozása ugyanis a kereskedelmi adminisztráció szintjén számos többletnehézséget vet fel. E nehézségek figyelembevétele lehetővé teszi az ilyen típusú megrendelések teljesítésével járó valós költségek megjelenítését az analitikus könyvelésben.

A megrendelés egységesítéséhez kapcsolatos kiegészítő magyarázatok: A megrendelés egységesítéséhez kapcsolódó feltételezhető nehézségek jelentős többletmunkát tesznek szükségessé. Helyénvaló megjegyezni, hogy e munka elvégzésére a megrendelés összegétől függetlenül minden esetben szükség van.

Ezen túlmenően a megrendelés adatainak rögzítése előzetes kutatómunkát igényel: ISBN-szám, kiadói katalógusok, különféle adatbázisok, a könyv raktári készletekben való meglétének (vagy hiányának) ellenőrzése, a megrendelés/kiadó megfeleltetésének ellenőrzése. A megrendelő lap minőségéből adódó nehézségek, nevezetesen a megrendelés azonosításának nehézségei, további költségeket vonnak maguk után. Az effajta nehézségek gyakran jellemzik a kis megrendeléseket. A nagy könyvkereskedők, melyek jelentős forgalmat bonyolítanak a CELF-fel, általában nagy méretű vállalkozások, amelyek hatékony eszközök használata révén igyekeznek ésszerűsíteni szervezési feladataikat, ami nevezetesen a normalizált, azaz világosan azonosítható megjelöléseket tartalmazó megrendelések szintjén is megmutatkozik. A CELF megrendelői között ugyanakkor számos kis könyvkereskedés is szerepel, melyek tevékenysége nem mindig teszi lehetővé a nemzetközi kereskedelem modern eszközeinek használatát. Az ilyen típusú vállalkozások részéről érkező megrendelések éppen ezért olykor nehezen azonosíthatók, illetve a megrendelés teljesítéséhez szükséges adatokat hiányosan tartalmazzák, ami többletmunkát és ez által többletköltségeket jelent a CELF számára.

(5) *Bérköltségek — általános szolgáltatások:* (igazgatóság, rendszergazda, portaszolgálat, könyvelés, marketing, takarítószemélyzet) — a költségek kiszámítása a könyvek száma alapján történik, kivéve a könyvelést, ahol a kiállított számlák száma alapján.

(6) *Általános költségek — csomagolóanyagok, szállítás és a tárgyi eszközök amortizációja:* A könyvek száma alapján kiszámított költségek.

(7) *Általános költségek — irodai kellékek:* A költségek kiszámítása a kiállított számlák száma alapján történik.

(8) *Általános költségek — eladási jutalékok és hitelbiztosítások:* A költségek kiszámítása az üzleti forgalom alapján történik.

(9) *Általános költségek - telefon, távirat és pénzügyi költségek:* e költségtétel egy 2,5-szörös szorzószám alkalmazásával lett kiszámítva, a kommunikációs költségek ugyanis számos tényező, nevezetesen a megrendelővel való kapcsolattartás, illetve a kiadóknál való utánajárás függvényei. Az ide sorolt költségek több műveletre vonatkoznak: ilyenek a könyvesbolt megrendelő lapjának átvétele, a megrendelés egységesítése, a megrendelés adatainak rögzítése, valamint a könyvelés, amelynek feladata a fentiekben leírt műveletek összességéhez kapcsolódó pénzmozgások nyilvántartása.

(10) *Iparűzési adó és tartalékképzés:* az üzleti forgalom alapján kiszámított költségek. *Külső szolgáltatások* (például bérleti díjak, utazási és szállásköltségek, promóciós költségek stb.) és rendkívüli költségek: a könyvek száma alapján számított költségek.